

Bygdeforskning

Reidun Heggem og Alexander Thanem

Trender i norsk landbruk 2016

Rogaland

Rapport 7/2016

ISSN 1503-2035

Norsk senter for bygdeforskning
Universitetsenteret Dragvoll
N-7491 Trondheim

Telefon: +47 73 59 17 29
Epost: post@bygdeforskning.no

Rapport 7/2016

Utgivelsesår: 2016

Antall sider: 52

ISSN 1503-2035

Tittel: Trender i norsk landbruk 2016. Rogaland

Forfatter: Reidun Heggem og Alexander Thanem

Utgiver: Norsk senter for Bygdeforskning

Utgiversted: Trondheim

Prosjekt: Landbruk og bønder i endring – mellom økonomi, politiske skift og grønne trender

Prosjektnummer: 640 100

Oppdragsgiver: Fylkesmannen i Rogaland

Oppdragsgivers ref.: Norsk senter for bygdeforskning

Kort sammendrag

Trender i norsk landbruk (Trendundersøkelsen) er en postal spørreundersøkelse blant norske gårdbrukere som gjennomføres av Norsk senter for bygdeforskning hvert annet år. Undersøkelsen er blitt gjennomført i 2002, 2004, 2006, 2008, 2010, 2012, 2014 og nå i 2016. Årets undersøkelse er dermed den åttende i rekken. Målet er å få etablert en kvantitativ database som gir informasjon om utviklingen innen landbruket over tid.

En fylkesvis datainnsamling i Rogaland, på oppdrag fra Fylkesmannen i Rogaland, er den andre i rekken. Den ble først gjennomført i 2010. I dette notatet presenterer vi resultatene fra den fylkesvise datainnsamlingen i Rogaland for 2016 i form av frekvenstabeller og figurer. Disse gir en oversikt over hvordan deltakerne i undersøkelsen fordeler seg på de ulike svarkategoriene for hvert spørsmål.

Stikkord:

Landbruk, levekår, livskvalitet, trivsel, tilleggsnæring, bønder

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	3
Tabell-/spørsmålsliste	5
Figurliste	11
1. Undersøkelsens formål og profil	13
1.1 Undersøkelsens formål	13
1.2 Undersøkelsens profil	14
1.3 Seks hovedtema	14
2. Metode	17
2.1 Populasjonen	17
2.2 Trekking av utvalg, frafall og svarprosent	18
2.3 Praktisk gjennomføring	19
2.4 Utforming av spørsmålene	19
3. Frekvensrapport for Rogaland	21
3.1 Bonden og gårdsbruket	22
3.2 Økonomi og investeringer	26
3.3 Utsiktene og planene for gårdsbruket de neste årene	28
3.4 Spørsmål om hverdagen og meninger om ulike forhold knyttet til det å jobbe som bonde	33
3.5 Arbeidstidsbruk og areal	42
4. Utviklingstrekk 2002 - 2016	45
4.1 Økonomiske resultat	45
4.2 Investeringer i driftsbygninger	47
4.3 Opprustning i maskin- og redskapsparken	49
4.4 Endringer i produksjonstype	51
Vedlegg: Spørreskjema	

Tabell-/spørsmålsliste

Tabell 1: Trendundersøkelsens representativitet	19
Spørsmål 1. Kjønn (n=358)	21
Spørsmål 2. Alder (n=351)	21
Spørsmål 3. Sivilstand (n=354)	21
Spørsmål 4. Har du barn? (n=355)	21
Spørsmål 5. Vil du anbefale noen av barna å ta over bruket etter deg? (n=327)	21
Spørsmål 6. Hvor mange barn bor i samme husstand som deg?	21
Spørsmål 7. Hva er din og din eventuelle samboer/ektefelles høyeste fullførte utdanning?	21
Spørsmål 8. Har du fullført landbruksfaglig utdanning på videregående skole, høyskole, universitet eller tilsvarende nivå? (n=355)	21
Spørsmål 9. Har du vokst opp på et gårdsbruk eller på bygda for øvrig? (n=354)	22
Spørsmål 10. Medlemskap i organisasjoner (n=342)	22
Spørsmål 11. Hvor stor betydning har følgende forhold for at du er gårdbruker?	22
Spørsmål 12. Tenker du på deg selv først og fremst som gårdbruker, eller er din yrkesidentitet mest knyttet til et annet yrke? (n=356)	23
Spørsmål 13. Dersom du kunne velge fritt uten å ta økonomiske hensyn, hvilket av de følgende alternativene ville du foretrekke? (n=355)	23
Spørsmål 14. Hvilket år overtok du hovedansvaret for driften av bruket? (n=347)	23
Spørsmål 15. Hadde du eller din eventuelle ektefelle/samboer odelsrett til bruket? (n=344)	23
Spørsmål 16. Er det du, ektefelle/samboer eller begge som eier bruket, eller forpakter du/dere bruket? (n=339)	23
Spørsmål 17. Hvor ofte deltar samboer/ektefelle I disse aktivitetene/beslutningene?	23
Spørsmål 18. Ta stilling til følgende påstander når det gjelder ektefelles/samboers involvering i gårdsdrifta:	24

Spørsmål 19. Er gården en del av en melkesamdrift? (n=352)	24
Spørsmål 20. Hvis du ikke inngår som del av en melkesamdrift: Hvor ofte samarbeider du med andre gårdbrukere om arbeidsoppgaver i tilknytning til gårdsdriften? (n=301)	24
Spørsmål 21. Hvordan vil du beskrive standarden på brukets driftsbygninger? (n=352)	24
Spørsmål 22. Hvordan vil du beskrive standarden på brukets maskinpark? (n=346)..	24
Spørsmål 23. Driver du konvensjonell eller økologisk produksjon? (n=339)	24
Spørsmål 24. Hvis du ikke driver økologisk i dag: Har du planer om å legge om driften helt eller delvis til økologisk produksjon i løpet av de neste fem årene? (n=333).....	25
Spørsmål 25. Hvordan vurderer du kompetansen du/dere har på gårdsbruket innenfor følgende områder?	25
Spørsmål 26. I hvilken grad mener du at du som næringsutøver får dekket dine behov for faglig oppdatering? (n=353)	25
Spørsmål 27. Har du betalt for rådgivning til gårdsdrifta i 2015? Her menes rådgivning utover det som er inkludert i eventuell medlemskontingent. (n=345)	25
Spørsmål 28. Hvordan vurderer du rådgivningen du har betalt for innenfor følgende områder?	25
Spørsmål 29. Hvor viktig er hver av de kildene som er nevnt nedenfor for deg når det gjelder å få ny kunnskap i gårdsdrifta?.....	26
Spørsmål 30. Har det økonomiske resultatet fra gårdsdriften endret seg i positiv eller negativ retning de siste fem årene? (n=354).....	26
Spørsmål 31. Tror du at det økonomiske resultatet fra gårdsdriften vil endre seg i positiv eller negativ retning de neste fem årene? (n=354)	26
Spørsmål 32. Har husstandens totale økonomiske situasjon endret seg i positiv eller negativ retning de siste fem årene? (n=354).....	26
Spørsmål 33. Tror du at husstandens totale økonomiske situasjon vil endre seg i positiv eller negativ retning i løpet av de neste fem årene? (n=355)	27
Spørsmål 34. Har det i løpet av det siste året hendt at husstanden har hatt vansker med å klare de løpende utgifter til mat, transport, bolig og lignende? (n=353).....	27

Spørsmål 35. Hvor stor var husstandens samlede netto næringsinntekt fra jord- og skogbruket i 2015? (n=344).....	27
Spørsmål 36. Hvor stor var husstandens samlede nettoinntekt i 2015? (n=345)	27
Spørsmål 37. Hvor stor andel av husstandens samlede nettoinntekt kom fra gårdsdriften i 2015? (n=339)	28
Spørsmål 38. Hvordan vurderer du den samlede gjelden på gårdsbruket sett i forhold til omfanget av drifta på bruket i dag? (n=353)	28
Spørsmål 39. Hvor mye er det investert i bygninger, maskiner og annet (f.eks. besetning, veier, hestebane) i løpet av de siste 5 årene?.....	28
Spørsmål 40. Hvor sannsynlig er det at det blir foretatt større investeringer i gårdens driftsbygninger de neste fem årene? (n=353).....	28
Spørsmål 41. Hvilket år ble driftsbygningen som er mest sentral i produksjonen på bruket bygget og når ble det eventuelt sist vesentlig ombygget/rehabiliteret?	28
Spørsmål 42. Regner du med at det vil skje opp- eller nedrustning i maskin- og redskapsparken som bruket disponerer i løpet av de neste fem årene? (n=351).....	28
Spørsmål 43. Regner du med at det i løpet av de neste fem årene vil skje endringer i arealet dyrka mark som bruket disponerer? Ta også med leid jord, og eventuelt kjøp av jord. (n=353).....	29
Spørsmål 44. Planlegger du investeringer i grøftesystem/drenering i løpet av de neste fem årene? (n=350).....	29
Spørsmål 45. Hvor sannsynlig er det at det skjer endringer i brukets produksjonstype (oppstart/nedlegging av husdyr-/planteproduksjon) de neste fem årene? (n=354).....	29
Spørsmål 46. Hvilke endringer i valg av produksjoner på bruket vil mest sannsynlig skje? (Sett flere eller ingen kryss). (n=119)	29
Spørsmål 47. Hva er den viktigste produksjonen på gårdsbruket? (n=320)	29
Spørsmål 48 A. Andel som driver med produksjonen (n=352)	30
Spørsmål 48 B. For de produksjoner som du driver med vil vi at du skal oppgi hvordan du ser for deg utviklingen i produksjonen fremover.	30
Spørsmål 49 og 50. Hvor sannsynlig er det at det vil skje en produksjonsøkning i....	31
Spørsmål 51. Hvor enig eller uenig er du i hver av påstandene som er nevnt nedenfor?	31

Spørsmål 52. Hvilke av de følgende mulige utviklingstrekk vil være sannsynlige for deg/ditt gårdsbruk de neste fem årene? (n=309)	32
Spørsmål 53. Hvilket av følgende alternativer regner du med er mest sannsynlig for ditt gårdsbruk om tyve år? (n=323)	32
Spørsmål 54. Tror du at noen i familien (slekta) kommer til å ta over gården etter deg? (n=351)	32
Spørsmål 55. Hva er den mest avgjørende faktoren for at ingen vil ta over? Ta utgangspunkt i den personen som har første odell til bruket. (n=50).....	32
Spørsmål 56. Nedenfor følger noen påstander om ferie, fritid og sosial kontakt. Vi vil at du for hver av påstandene krysser av for om du er helt uenig, både- og, delvis enig eller helt enig.	33
Spørsmål 57. Hvor tilfreds er du med følgende forhold? Merk av på skalaen fra 1 (svært utilfreds) til 10 (svært tilfreds).	33
Spørsmål 58. Har du i løpet av de siste 6 månedene	33
Spørsmål 59. Hvordan er helsa di nå? (n=347)	34
Spørsmål 60. I hvor stor grad har du vært plaget med noe av det som er nevnt nedenfor i løpet av de siste 14 dagene?	34
Spørsmål 61. Hvordan føler du at gårdbrukeryrket jevnt over blir verdsatt av ulike grupper? Merk av på skalaen fra 1 (svært lavt verdsatt) til 5 (svært høyt verdsatt).....	34
Spørsmål 62. Vi har også noen generelle utsagn om livet i bygd og by som vi vil at du skal angi i hvilken grad du er enig eller uenig i.	34
Spørsmål 63. Har du i løpet av de siste 10 årene mottatt støtte fra noen av de følgende tilskuddsordninger? (n=189)	35
Spørsmål 64. Vi skal nå fortsette med noen påstander om landbrukspolitikken. Hvor enig eller uenig er du i hver av påstandene under?	35
Spørsmål 65. Vi ønsker at du tar stilling til følgende påstander:	36
Spørsmål 66. Vi har også noen påstander om økologisk landbruk:	37
Spørsmål 67. Vi fortsetter nå med noen påstander om landbrukssamvirket:	37
Spørsmål 68. Mener du følgende faktorer vil ha en negativ eller positiv virkning for norsk landbruk?	37

Spørsmål 70. Hvordan tror du følgende faktorer vil påvirke ditt bruk de neste ti årene?	38
Spørsmål 71. I hvilken grad tror du følgende forhold vil påvirke din produksjon de neste 5 årene?.....	39
Spørsmål 72. Hvor opptatt er du av klimadebatten? (n=353)	39
Spørsmål 73. Dersom en ved hjelp av genteknologi kan få en mer miljøvennlig landbruksproduksjon, hvordan ville du forholdt deg til å ta denne teknologien i bruk? (n=354)	39
Spørsmål 74. Har du hatt sau på beite i løpet av 2015? (n=346)	39
Spørsmål 75. Hvor stor betydning har følgende problemer knytta til beitebruk for din produksjon?	39
Spørsmål 76. Hvordan ser du for deg at det vil drives beitebruk på ditt bruk om fem år? (n=235)	40
Spørsmål 77. Driver du eller din ektefelle/samboer med annen næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser og når startet dere opp virksomheten?.....	40
Spørsmål 78. Hvor stor var netto næringsinntekt fra denne virksomheten i 2015? (n=199)	40
Spørsmål 79. Ble det drevet ”Inn på tunet”-aktiviteter som næring på bruket? (n=342)	40
Spørsmål 80. Hvis du driver med annen næringsvirksomhet på bruket: Hvor stor betydning har følgende forhold for at du/dere valgte å starte med ny næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser?.....	41
Spørsmål 81. Hvilken betydning har inntektene fra annen næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser? (n=275).....	41
Spørsmål 82. I hvilket omfang vil du i fremtiden drive med annen næringsvirksomhet enn tradisjonelt jord- og skogbruk? (n=309).....	41
Spørsmål 83. Hvor mye arbeid la du selv, din eventuelle ektefelle/partner og andre ned i gårdsdriften i løpet av 2015?	42
Spørsmål 84. Hvor mange timer lønnsarbeid utenom gårdsdriften hadde du og din eventuelle ektefelle/samboer i løpet av 2015?.....	42
Spørsmål 85. Hadde du i løpet av 2015 arbeidshjelp av arbeidsinnvandrere på gårdsbruket? (n=354).....	42

Spørsmål 86. Hvor mange arbeidsinnvandrere hadde du hjelp av i løpet av 2015? Skriv inn antall:	42
Spørsmål 87. Hvor lenge oppholdt arbeidsinnvandrerne seg på gården – i gjennomsnitt?	42
Spørsmål 88. Hvor stort produktivt jordbruksareal eies av bruket? (n=352).....	42
Spørsmål 89. Hvor stort produktivt jordbruksareal drives av bruket? (n=352)	42
Spørsmål 90. Hvor mange bruk leier du jordbruksareal fra? Skriv inn antall: (n=319)	43
Spørsmål 91. Hvor lang kjørevei er det fra tunet på hovedbruket/driftssenteret til det jordstykket som ligger lengst unna? (n=316 / n=224).....	43
Spørsmål 92. Hvor stort produktivt skogsareal eies av bruket? (n=314).....	43
Spørsmål 93. Hvis du har melkekvote for kumelk, hvor stor er denne? (n=201)	43
Spørsmål 94. Har du planer om å kjøpe eller selge melkekvote i løpet av de neste to årene? (n=256).....	43
Spørsmål 95. Har du melkerobot? (n=256)	43
Spørsmål 96. Dersom det var stortingsvalg i morgen, hvilket parti ville du stemme på? (n=350)	43
Spørsmål 97. Er du for eller mot.....	43

Figurliste

- Figur 1: Andel bønder nasjonalt som mener det økonomiske resultatet fra gårdsdriften har endret seg i positiv retning de siste fem årene. Utvikling fra 2002 til 2016. Prosent. 45
- Figur 2: Andel bønder fra Rogaland som mener det økonomiske resultatet fra gårdsdriften har endret seg i positiv eller negativ retning de siste fem årene. 45
- Figur 3: Andel bønder fordelt på fylker som mener det økonomiske resultatet fra gårdsdriften har endret seg i positiv retning de siste fem årene. Prosent. 46
- Figur 4: Andel bønder nasjonalt som ser det som ganske eller svært sannsynlig at de vil foreta større investeringer i driftsbygninger de neste fem årene. Utvikling fra 2002 til 2016. Prosent. 47
- Figur 5: Andel bønder fra Rogaland som ser det som sannsynlig eller usannsynlig at det blir foretatt større investeringer i gårdens driftsbygninger de neste fem årene. Tall fra 2010 og 2016. 47
- Figur 6: Andel bønder fordelt på fylker som ser det som sannsynlig at det blir foretatt større investeringer i gårdens driftsbygninger de neste fem årene. Tall fra 2016. 48
- Figur 7: Andel bønder nasjonalt som regner med at det vil skje en viss eller betydelig opprustning i maskin- og redskapsparken som bruket disponerer i løpet av de neste fem årene. Utvikling fra 2002 til 2016. Prosent. 49
- Figur 8: Andel bønder i Rogaland som mener det vil skje en viss eller betydelig opp- eller nedrustning i maskin- og redskapsparken som bruket disponerer i løpet av de neste fem årene. 49
- Figur 9: Andel bønder fordelt på fylker som rapporterer at det vil skje en viss eller betydelig opprustning i maskinparken bruket disponerer i løpet av de neste fem årene. 50
- Figur 10: Andel bønder fordelt på fylker som rapporterer at det er ganske eller svært sannsynlig at det vil skje endringer i brukets produksjonstype (oppstart/nedlegging av husdyr-/planteproduksjon) de neste fem årene. 51
- Figur 11: Oppfølgingsspørsmål rundt hvilken sannsynlig endring dette vil være (tall fra Rogaland). 52

Figur 12: Andel bønder nasjonalt som rapporterer at det er ganske eller svært sannsynlig at det vil skje endringer i brukets produksjonstype (oppstart/nedlegging av husdyr-/planteproduksjon) de neste fem årene. Utvikling over tid. 52

1. Undersøkelsens formål og profil

«Trender i norsk landbruk» (Trendundersøkelsen) er en spørreundersøkelse blant norske gårdbrukere. Undersøkelsen repliseres hvert annet år, slik at man fra 2002 har fått etablert en database som gir informasjon om utviklingen innen landbruket over tid. Årets undersøkelse er den åttende i rekken. Undersøkelsen gjennomføres av Norsk senter for bygdeforskning (Bygdeforskning) og er en del av Bygdeforsknings strategiske instituttsatsing (SIS) *Landbruk og bønder i endring – mellom økonomi, politiske skift og grønne trender*. Trendundersøkelsen finansieres derfor av Bygdeforskning. I tillegg er det blitt trukket fylkesvise ekstrautvalg som er finansiert av de respektive fylker. En fylkesvis datainnsamling i Rogaland er den andre i rekken. Den første ble gjennomført i 2010. I dette notatet presenterer vi resultatene fra den fylkesvise datainnsamlingen i Rogaland for 2016 i form av frekvenstabeller og figurer. For sammenligning med landet for øvrig, vil vi vise til Bygdeforsknings rapport no 5/2016 *Trender i norsk landbruk 2016. Frekvensrapport*, som kan lastes ned på bygdeforskning sin hjemmeside.

1.1 Undersøkelsens formål

Formålet med *Trender i norsk landbruk* er tredelt. *For det første* ønsker vi å bidra til den generelle kunnskapsproduksjonen om norsk landbruk. Landbruket er generelt sett godt kartlagt som næring, i statistisk forstand, men likevel er det fortsatt en rekke felt der man mangler gode data. Dette gjelder spesielt ulike sosiokulturelle forhold innen landbruket.

For det andre ønsker Bygdeforskning å etablere en ressursdatabase om landbruket innenfor våre prioriterte forskningsområder. En slik database vil ligge til grunn for det løpende forskningsarbeidet ved senteret, blant annet som utgangspunkt for foredrag og kronikker. Videre vil Trendundersøkelsen bidra til å identifisere nye problemstillinger innen landbruksforskningen.

For det tredje vil databasen gi et godt kunnskapsbasert utgangspunkt for Bygdeforsknings bidrag til den løpende, offentlige landbruksdebatten. Ved å inkludere spørsmål utover deskriptiv landbruksstatistikk over lang tid (første undersøkelsen ble gjennomført i 2002), bidrar *Trender i norsk landbruk* til at Bygdeforskning har oppdatert kunnskap, analyser og ideer om og for norsk landbruk fra perspektiv og problemstillinger som pr i dag ikke nødvendigvis dekkes inn av primærnæringsprogrammet i Forskningsrådet (Bionær). Dette er problemstillinger som ikke har tidsavgrenset relevans, og som det er viktig at Bygdeforskning vedlikeholder og videreutvikler sin forskningskompetanse på.

1.2 Undersøkelsens profil

Vi har lagt vekt på å rendyrke spesielt tre innfallsvinkler som tidligere bare i mindre grad er dekket opp av andre statistikkprodusenter.

1. *Sosiokulturelle sider ved landbruket.* De mer rendyrkede økonomiske og strukturelle aspektene ved landbruket synes allerede å være godt dekket opp i den eksisterende statistikkproduksjonen.
2. *Nåtid og framtid.* Vi ønsker å få kunnskap om den nåværende situasjonen samtidig som vi ønsker å få informasjon om hva bøndene tenker om hva som vil skje i tiden framover med tanke på for eksempel konkrete investeringsplaner og hvilken retning de tror utviklingen vil ta.
3. Vi har også valgt å prioritere en *subjektiv innfallsvinkel* fremfor mer objektive indikatorer. Vi fokuserer på hva bøndene, som de mest sentrale aktørene i norsk landbruk tenker, mener og planlegger. Dette kan så kobles sammen med mer klassiske data om produksjonstype, størrelse på bruket osv.

1.3 Seks hovedtema

Grovt sett består undersøkelsen av seks hovedtema:

1. *Demografi.* Denne delen består blant annet av bakgrunnsvariabler som kjønn, alder, sivilstand, tidspunkt for overtakelse av gårdsdrift, inntekt, produksjonsformer, økonomi og partipreferanser.
2. *Gårdsbruket og gårdsdrifta.* Det innebærer blant annet arbeidsmengde på gårdsbruket, organisering av arbeidet, arbeidsdeling mellom eventuelle familiemedlemmer og bruk av ansatte/avløser, kompetanse, standard på bygninger og maskiner, medlemskap i ulike faglag og yrkesidentitet.
3. *Landbrukspolitiske synspunkt og standpunkt.* Eksempler her er holdninger til landbrukssamvirke, genteknologi, rovdyr, EU og generell partipreferanse.
4. *Konkrete planer og tanker om framtida.* Det gjelder både personlige og profesjonelt knyttet til jobben som gårdbruker, og tanker knyttet til overtakelse og generasjonsskifte.
5. *Bondens hverdag.* Dette omfatter blant annet tilfredshet knyttet til vennekontakt og egen helse, vurdering av sitt eget lokalsamfunn og om man er ensom som gårdbruker eller ikke.

6. *Annen næringsaktivitet og tjenesteyting.* Det vil si ulike typer næringsaktivitet ved siden av gårdsdrifta og omfang og betydning av disse.

2. Metode

Vi gjør her kort gjøre rede for de viktigste metodiske forholdene knyttet til undersøkelsen.

2.1 Populasjonen

Målgruppen for undersøkelsen er norske gårdbrukere. Denne gruppen (populasjonen) blir i Trendundersøkelsen definert som alle personer i Norge som er hoveddrivere på gårdsbruk med et dyrka areal på minst 5 daa. En slik definisjon av populasjonen samsvarer med spørreundersøkelsen fra Statistisk sentralbyrå (SSB), Levekårsundersøkelsen blant landbruksbefolkningen fra 2002 (Vågane 2002¹), men med ett unntak: For gårdsbruk med dyrket areal mellom 5 og 20 dekar, var det i SSBs undersøkelse kun de som drev husdyrproduksjon som ble definert inn i populasjonen. Dette innebærer at Trendundersøkelsen har valgt en bredere definisjon av landbruksbefolkningen sammenlignet med SSB når vi inkluderer alle gårdbrukere med minst 5 daa jordbruksareal uavhengig av om de har husdyrproduksjon eller ikke. Det finnes bønder med mindre enn 20 daa som ikke driver husdyrproduksjon, men som for eksempel kan ha arealkrevende frukt og grønnsaksproduksjon og dermed drive en betydelig landbruksproduksjon på et lite areal. Ved å inkludere alle med et jordbruksareal på minst 5 daa får vi et mer representativt og korrekt bilde av landbruksbefolkningen i Norge.

Defineringen av populasjonen for Trendundersøkelsen er i tråd med vår vektlegging av *gårdbrukeren* og *gårdbrukerfamilien* framfor landbruksnæringen som sådan. I tråd med dette utelates gårdsbruk som drives av andre enn enkeltpersonforetak, hvilket vil si aksjeselskap, samvirkeforetak, kommunale foretak og stiftelser. Det kan derfor innvendes at undersøkelsen ikke dekker landbruksnæringen i sin helhet, men dette avviker er foreløpig lite da det ennå er relativt få gårdsbruk som ikke drives av enkeltpersonforetak. Med denne avgrensningen i foretaksformer, er heller ikke samdrifter organisert som samvirkeforetak med i undersøkelsen. Det er *deltakerne* i samdriftene, når disse har søkt om produksjonstillegg til eget gårdsbruk, som er med i utvalget.

Når det gjelder alder er det ikke gjort avgrensninger i utvalget. Det er sjelden at personer yngre enn 18 år driver gårdsbruk. Noen øvre aldersgrense er heller ikke satt. Mange

---

¹ Vågane, L. (2002): *Levekårsundersøkelsen blant landbruksbefolkningen 2002. Dokumentasjonsnotat*. Notater. Statistisk sentralbyrå, Oslo.

bønder som ikke har noen til å overta, driver gjerne landbruksproduksjon til langt inn i pensjonsalderen, og dette er en gruppe det er viktig å få informasjon om.

Undersøkelsen vil ha en sterk overvekt av mannlige informanter ettersom den store majoriteten av registrerte hoveddrivere er menn. Dette kan også føre til at andre personer i familien ikke får anledning til å svare på spørreskjemaet, for eksempel partner, foreldre eller barn, kan være den personen som utfører mesteparten av arbeidet og dermed er like mye gårdbruker som registrert hoveddriver.

2.2 Trekking av utvalg, frafall og svarprosent

Utvalget for Trendundersøkelsen 2016 er trukket fra Produsentregisteret. Dette er landbrukets register over alle primærprodusenter og landbrukseiendommer i Norge. Produsentregisteret er samordnet med Landbruksregisteret som eies av Statens landbruksforvaltning, og som brukes i den offentlige landbruksforvaltningen.

Dette er et register over alle registrerte landbruksforetak:

- som driver landbruksdrift og som søker om produksjonstilskudd til et gårdsbruk,
- eller som registreres gjennom et av de andre tilknyttede registrene, for eksempel i forbindelse med omsetning av jordbruksprodukter.

Da utvalget for Trendundersøkelsen 2016 ble trukket ut i februar 2016, ble det på omtrent samme tidspunktet registrert 39 629 jordbruksbedrifter (enkeltmannsforetak) i Norge, og 4003 jordbruksbedrifter (enkeltmannsforetak) i Rogaland.

Det betyr at populasjonsstørrelsen for denne undersøkelsen var 4003 bønder for Rogaland. Fra denne populasjonen ble det trukket ut et bruttoutvalg på 800 personer, som ikke var overlappende med bruttoutvalget som inngår i det nasjonale utvalget. Av bruttoutvalget responderte 265 bønder. Det gir en svarprosent på 33 %. I tillegg ble det supplert med 95 respondenter fra det nasjonale utvalget, noe som medfører et utvalg på totalt 360 respondenter fra Rogaland. Dette er en tilfredsstillende høy svarprosent og det er i utgangspunktet god grunn til å anta at resultatene i undersøkelsen er representative for bøndene i Rogaland. Det kan vi vurdere ved å sammenligne fordelingen på noen spørsmål i Trendundersøkelsen med faktiske forhold i statistikken for landbruket hos Statistisk Sentralbyrå (SSB).

Tabell 1: Trendundersøkelsens representativitet. Sammenligning av utvalg for Rogaland i Trender med statistikk for Rogaland i populasjonen hentet fra SSB

Jordbruksbedrifter med personlig bruker i Rogaland: 4003	SSB 2015 (Rogaland)	Trendundersøkelsen 2016 (Rogaland)
Antall kvinner	14,9	12,9
Gj.snitt alder	50	52,7
Bruk med korn	4,5	6,1
Bruk med sau	59,7	59,7
Bruk med melkeproduksjon	43,4	34,7
Bruk med svin	12,6	11,9

Vi kan vanskelig se noen store og systematiske konsekvenser av de avvikene fra populasjonen som er avdekket. Kjennskap til avvikene er imidlertid nyttig og kan tas inn i vurderingen av resultater fra individuelle analyser. Som generell konklusjon vurderer vi at Trendundersøkelsen gir en god representasjon av bønder i Rogaland.

2.3 Praktisk gjennomføring

Analyseinstituttet Sentio research AS stod for den praktiske gjennomføringen av datainnsamlingen. Spørreskjemaet ble sendt ut 5. februar 2016, med påfølgende puring etter 3 uker. Respondentene hadde mulighet til å svare på tilsendt papirskjema og returnere i vedlagt svarkonvolutt, eller de kunne svare elektronisk via internett ved å logge seg på undersøkelsen med brukernavn og passord oppgitt i følgebrevet.

Returnerte spørreskjema ble automatisk skannet, med påfølgende manuellkvalitetssikring av Sentio Research.

2.4 Utforming av spørsmålene

Spørsmålene i spørreskjemaet er utarbeidet av Bygdeforskning og bygger opp spørreskjemaene fra Trendundersøkelsen i de foregående årene. Det at man på nasjonalt nivå har et datamateriale for flere år med stort sett likelydende spørsmål gjør det mulig å analysere utviklingstrender over tid. Verdien av dette gjør at påfølgende spørreskjema så langt som mulig følger samme mal, men med revideringer som gjør undersøkelsen relevant for dagsaktuelle problemstillinger. I tillegg har det i hver undersøkelse vært med spørsmål som ikke har blitt gjentatt, men som var satt inn for å belyse tema innenfor landbruket som på det tidspunktet ble ansett som interessante.

3. Frekvensrapport for Rogaland

I dette kapittelet rapporteres beskrivende statistikk for samtlige variabler i Trendundersøkelsen 2016. Kategoriske variabler presenteres med prosentfordeling i kategoriene, mens kontinuerlige variabler presenteres med gjennomsnittlige verdier. Prosentfordelinger i kategoriene hvor kun ett svaralternativ er mulig, er det alltid 100 % til sammen, og tilsynelatende avvik fra dette skyldes avrunding av desimaler. Spørsmål der flere kryss er mulig, er merket med *. Tabellene følger samme rekkefølge som spørsmålene i spørreskjemaet og er nummerert tilsvarende.

Spørsmål 1. Kjønn (n=358)

	Prosent
Mann	88
Kvinne	12
Totalt	100

Spørsmål 2. Alder (n=351)

	Gjennomsnitt
Hvilket år er du født? Skriv inn årstall med fire siffer:	1963,3

Spørsmål 3. Sivilstand (n=354)

	Prosent
Gift	79
Samboende	8
Skilt/separert	4
Enke/enkemann	1
Enslig	8
Totalt	100

Spørsmål 4. Har du barn? (n=355)

	Prosent
Nei	13
Ja, med min nåværende partner	79
Ja, fra tidligere forhold	11

Spørsmål 5. Vil du anbefale noen av barna å ta over bruket etter deg? (n=327)

	Prosent
Ja	62
Nei	12
Vet ikke	27
Totalt	100

Spørsmål 6. Hvor mange barn bor i samme husstand som deg?

	Gjennomsnitt	n
Antall under 18 år:	1,2	259
Antall over 18 år:	0,7	225

Spørsmål 7. Hva er din og din eventuelle samboer/ektefelles høyeste fullførte utdanning?

	Bonden (n=350)	Partner (n=305)
Grunnskole eller tilsvarende	12	9
Videregående skole (yrkes-/landbruksfag)	57	35
Videregående skole (allmennfag/gymnas)	11	21
Universitet/høgskole inntil 4 år	14	23
Universitet/høgskole over 4 år	7	12
Totalt	100	100

Spørsmål 8. Har du fullført landbruksfaglig utdanning på videregående skole, høgskole, universitet eller tilsvarende nivå? (n=355)

	Prosent
Nei	54
Ja, på videregående skole	42
Ja, på universitet/høgskole	4
Totalt	100

Spørsmål 9. Har du vokst opp på et gårdsbruk eller på bygda for øvrig? (n=354)

	Prosent
Ja, jeg har vokst opp på dette gårdsbruket	72
Ja, jeg har vokst opp på et gårdsbruk	13
Ja, jeg har vokst opp på bygda, men ikke på et gårdsbruk	10
Nei, jeg har bodd på bygda bare i mindre deler av min oppvekst	1
Nei, jeg har ikke vokst opp på bygda	5
Totalt	100

Spørsmål 10. Medlemskap i organisasjoner (n=342)

	Prosent
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	12
Norges Bondelag	61
Norsk landbruksrådgiving	58
Norsk landbruksrådgiving HMS	32
Felleskjøpet	81
Nortura	62
Tine	38
Gartnerhallen	2
Norges Skogeierforbund	9
Privat skogeierforbund	2
Norsvin	10
GENO	32
Landkreditt	14
Bondens marked	0
TYR	6
Norsk Sau og Geit	43

3.1 Bonden og gårdsbruket

Spørsmål 11. Hvor stor betydning har følgende forhold for at du er gårdbruker?

	n	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning	Totalt
Landbruksinteresse	349	68	27	4	1	100
Ønske om å være selvstendig	337	45	38	12	4	100
Interesse for et liv på bygda	342	52	36	8	4	100
Føler det som en plikt å drive gården videre	334	20	38	28	13	100
Gårdsdriften gir gode inntektsmuligheter	339	14	36	36	14	100
Hadde ikke andre jobbmuligheter da jeg tok over gården	321	3	9	17	71	100
Har ikke andre jobbmuligheter i dag	333	8	8	14	70	100
Ektefelle/samboer har ønske om å drive gård	306	13	24	18	46	100
Bidra med noe positivt til samfunnet	333	33	40	16	11	100
Gårdsdriften gir en god ramme for egne barns oppvekstmiljø	331	49	31	12	8	100

Spørsmål 12. Tenker du på deg selv først og fremst som gårdbruker, eller er din yrkesidentitet mest knyttet til et annet yrke? (n=356)

	Prosent
Gårdbruker	51
Annet yrke	18
Vet ikke	1
Begge deler	30
Totalt	100

Spørsmål 13. Dersom du kunne velge fritt uten å ta økonomiske hensyn, hvilket av de følgende alternativene ville du foretrekke? (n=355)

	Prosent
Gårdsdrift på heltid	66
Deltidsarbeid ved siden av gårdsdriften	19
Heltidsarbeid ved siden av gårdsdriften	6
Heltidsarbeid uten gårdsdrift	4
Vet ikke	5
Totalt	100

Spørsmål 14. Hvilket år overtok du hovedansvaret for driften av bruket? (n=347)

	Gjennomsnitt
Årstall	1994,6

Spørsmål 15. Hadde du eller din eventuelle ektefelle/samboer odelsrett til bruket? (n=344)

	Prosent
Nei	22
Ja, jeg (var første odelsberettigede)	44
Ja, jeg (men var ikke første odelsberettigede)	27
Ja, min ektefelle/samboer (var første odelsberettigede)	4
Ja, min ektefelle/samboer (men var ikke første odelsberettigede)	3
Totalt	100

Spørsmål 16. Er det du, ektefelle/samboer eller begge som eier bruket, eller forpakter du/dere bruket? (n=339)

	Prosent
Bruket eies av meg	47
Bruket eies av min ektefelle/samboer	6
Bruket eies av meg og min ektefelle/samboer i fellesskap	45
Jeg/vi forpakter/leier bruket	1
Jeg/vi driver bruket på vegne av eier i nærmeste familie	1
Annet	0
Totalt	100

Spørsmål 17. SKAL KUN BESVARES AV DE SOM HAR EKTEFELLE/SAMBOER: Hvor ofte deltar samboer/ektefelle I disse aktivitetene/ beslutningene?

	n	Aldri	Sjelden	Av og til	Ofte	Alltid	Totalt
Daglige beslutninger og ledelse av gårdsarbeidet	306	14	24	27	21	14	100
Praktisk arbeid i gårdsdrifta	306	12	24	29	23	12	100
Løpende produksjonsplanlegging og rapportering	299	25	30	22	12	11	100
Kontakt med veiledningsapparatet (landbruksfaglig rådgivning)	299	39	30	17	6	8	100
Kontakt med regnskapskontor	306	31	25	18	11	14	100
Langsiktig planlegging og investeringsbeslutninger	305	15	17	22	25	21	100
Føring av regnskap	302	54	17	4	9	15	100

Spørsmål 18. SKAL KUN BESVARES AV DE SOM HAR EKTEFELLE/SAMBOER: Ta stilling til følgende påstander når det gjelder ektefelles/samboers involvering i gårdsdrifta:

	n	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	Totalt
Den er viktig for min trivsel som bonde	305	8	3	20	21	48	100
Den er viktig for å ta gode beslutninger om gårdsdrifta	300	10	5	17	28	40	100
Den er avgjørende for at jeg er bonde i dag	302	23	13	18	20	27	100
Samboer/ektefelle er tilstrekkelig involvert	300	8	6	28	25	32	100
Jeg og ektefelle/samboer er likeverdige partnere i gårdsdrifta	301	27	15	19	15	24	100
Ektefelle/samboers lønnsinntekt er med og finansierer gårdsdrifta/investeringer på gården	301	46	9	15	15	16	100

Spørsmål 19. Er gården en del av en melkesamdrift? (n=352)

	Prosent
Ja	10
Nei, men har konkrete planer om melkesamdrift	0
Nei	89
Totalt	100

Spørsmål 20. Hvis du ikke inngår som del av en melkesamdrift: Hvor ofte samarbeider du med andre gårdbrukere om arbeidsoppgaver i tilknytning til gårdsdriften? (n=301)

	Prosent
Ofte	7
Av og til	46
Aldri/så og si aldri	47
Totalt	100

Spørsmål 21. Hvordan vil du beskrive standarden på brukets driftsbygninger? (n=352)

	Prosent
Meget god	18
God	36
Middels	28
Dårlig	13
Meget dårlig	4
Totalt	100

Spørsmål 22. Hvordan vil du beskrive standarden på brukets maskinpark? (n=346)

	Prosent
Meget god	14
God	40
Middels	34
Dårlig	11
Meget dårlig	1
Totalt	100

Spørsmål 23. Driver du konvensjonell eller økologisk produksjon? (n=339)

	Prosent
Konvensjonell	99
Økologisk (inkludert i Debio-ordningen)	1
Begge deler/under omlegging	0
Totalt	100

Spørsmål 24. Hvis du ikke driver økologisk i dag: Har du planer om å legge om driften helt eller delvis til økologisk produksjon i løpet av de neste fem årene? (n=333)

	Prosent
Ja	1
Nei	92
Vet ikke	7
Totalt	100

Spørsmål 25. Hvordan vurderer du kompetansen du/dere har på gårdsbruket innenfor følgende områder?

	n	Ikke relevant	Svært god	God	Tilstrøkkelig	Dårlig	Svært dårlig	Totalt
Planteproduksjon	349	8	17	54	19	1	0	100
Husdyrhold	354	3	40	47	8	1	1	100
Driftstekniske fag	347	5	19	49	25	2	0	100
Økonomi	352	0	24	53	19	3	0	100
Administrasjon og ledelse	345	3	21	52	21	3	1	100
Markedsforståelse	341	3	14	48	29	4	1	100
Data og IKT	345	2	14	28	36	14	6	100
Skogsdrift	336	35	5	17	24	11	8	100

Spørsmål 26. I hvilken grad mener du at du som næringsutøver får dekket dine behov for faglig oppdatering? (n=353)

	Prosent
I stor grad	32
I noen grad	58
I liten grad	8
Ikke i det hele tatt	1
Totalt	100

Spørsmål 27. Har du betalt for rådgivning til gårdsdrifta i 2015? Her menes rådgivning utover det som er inkludert i eventuell medlemskontingent. (n=345)

	Prosent
Nei (Gå til spørsmål 29)	62
1 - 4 999 kr	21
5 000 - 14 999 kr	13
15 000 kr eller mer	3
Totalt	100

Spørsmål 28. Hvordan vurderer du rådgivningen du har betalt for innenfor følgende områder?

	n	Ikke relevant	Svært god	God	Tilstrøkkelig	Dårlig	Svært dårlig	Totalt
Planteproduksjon	141	26	19	42	11	1	1	100
Husdyrhold	150	21	26	37	13	2	1	100
Driftstekniske fag	128	54	6	19	18	3	0	100
Økonomi	139	30	16	36	14	2	1	100
Administrasjon og ledelse	131	59	5	20	13	2	1	100
Markedsforståelse	127	61	3	17	16	3	0	100
Data og IKT	128	58	3	9	21	7	2	100
Skogsdrift	125	78	2	6	9	2	2	100

Spørsmål 29. Hvor viktig er hver av de kildene som er nevnt nedenfor for deg når det gjelder å få ny kunnskap i gårdsdrifta?

	n	Svært viktig	Ganske viktig	Litt viktig	Ikke viktig	Bruker ikke denne kilden	Totalt
Andre bønder i nærheten av der du bor	346	31	37	24	6	3	100
Andre bønder i andre deler av landet	326	5	18	37	27	14	100
Fagtidsskrifter/-aviser	350	17	45	31	4	2	100
Internett	339	15	43	26	8	8	100
Rådgivere knyttet til landbrukssamvirke	333	13	27	33	13	15	100
Rådgivere i Norsk Landbruksrådgiving	339	15	30	32	9	14	100
Leverandører av teknisk utstyr/maskiner	336	7	25	47	13	8	100
Andre kilder	301	6	15	41	15	22	100

3.2 Økonomi og investeringer

Spørsmål 30. Har det økonomiske resultatet fra gårdsdriften endret seg i positiv eller negativ retning de siste fem årene? (n=354)

	Prosent
Endret seg i positiv retning	47
Ingen endring	21
Endret seg i negativ retning	26
Vet ikke	4
Bruket har vært i drift i mindre enn fem år	3
Totalt	100

Spørsmål 31. Tror du at det økonomiske resultatet fra gårdsdriften vil endre seg i positiv eller negativ retning de neste fem årene? (n=354)

	Prosent
Endre seg i positiv retning	32
Ingen endring	24
Endre seg i negativ retning	31
Vet ikke	13
Totalt	100

Spørsmål 32. Har husstandens totale økonomiske situasjon endret seg i positiv eller negativ retning de siste fem årene? (n=354)

	Prosent
Endret seg i positiv retning	56
Ingen endring	25
Endret seg i negativ retning	15
Vet ikke	4
Totalt	100

Spørsmål 33. Tror du at husstandens totale økonomiske situasjon vil endre seg i positiv eller negativ retning i løpet av de neste fem årene? (n=355)

	Prosent
Endre seg i positiv retning	33
Ingen endring	33
Endre seg i negativ retning	21
Vet ikke	13
Totalt	100

Spørsmål 34. Har det i løpet av det siste året hendt at husstanden har hatt vansker med å klare de løpende utgifter til mat, transport, bolig og lignende? (n=353)

	Prosent
Ja, ofte	2
Ja, av og til	4
Ja, en sjelden gang	10
Nei, aldri	84
Totalt	100

Spørsmål 35. Hvor stor var husstandens samlede netto næringsinntekt fra jord- og skogbruket i 2015? (n=344)

	Prosent
Ingen inntekt / negativ inntekt	6
1-49 999 kroner	12
50 000-99 999 kroner	12
100 000-149 999 kroner	13
150 000-199 999 kroner	9
200 000-299 999 kroner	13
300 000-399 999 kroner	11
400 000-499 999 kroner	7
Over 500 000 kroner	18
Totalt	100

Spørsmål 36. Hvor stor var husstandens samlede nettoinntekt i 2015? (Ta med alle inntekter fra arbeid på og utenfor gårdsbruket, også eventuelle trygde- og pensjonsinntekter) (n=345)

	Prosent
Under 99 999 kroner	1
100 000-199 999 kroner	1
200 000-299 999 kroner	3
300 000-399 999 kroner	9
400 000-499 999 kroner	10
500 000-599 999 kroner	13
600 000-699 999 kroner	14
700 000-799 999 kroner	13
800 000-899 999 kroner	9
900 000-999 999 kroner	7
Over 1 000 000 kroner	20
Totalt	100

Spørsmål 37. Hvor stor andel av husstandens samlede nettoinntekt kom fra gårdsdriften i 2015? (n=339)

	Prosent
0 prosent	6
1 til 24 prosent	37
25 til 49 prosent	21
50 til 74 prosent	17
75 til 99 prosent	12
100 prosent	7
Totalt	100

Spørsmål 38. Hvordan vurderer du den samlede gjelden på gårdsbruket sett i forhold til omfanget av drifta på bruket i dag? (n=353)

	Prosent
Alt for stor	4
Stor	14
Middels	26
Liten	27
Har ikke gjeld	28
Totalt	100

Spørsmål 39. Hvor mye er det investert i bygninger, maskiner og annet (f.eks. besetning, veier, hestebane) i løpet av de siste 5 årene?

	n	Under 100 000 kr	100 000 - 249 999 kr	250 000 - 749 999 kr	750 000 - 999 999 kr	1 000 000 - 2 999 999 kr	3 000 000 - 4 999 999 kr	5 000 000 eller mer	Totalt
Bygninger	332	38	18	18	4	10	6	6	100
Maskiner	335	30	23	30	7	8	1	0	100
Annet	282	51	23	17	3	4	0	1	100

Spørsmål 40. Hvor sannsynlig er det at det blir foretatt større investeringer i gårdens driftsbygninger de neste fem årene? (n=353)

	Prosent
Svært sannsynlig	17
Ganske sannsynlig	21
Lite sannsynlig	47
Usannsynlig	16
Totalt	100

Spørsmål 41. Hvilket år ble driftsbygningen som er mest sentral i produksjonen på bruket bygget og når ble det eventuelt sist vesentlig ombygget/rehabiliteret?

	n	Gjennomsnitt
Driftsbygning	347	1973,5
Vesentlig ombygging/rehabilitering	227	1998,5

3.3 Utsiktene og planene for gårdsbruket de neste årene

Spørsmål 42. Regner du med at det vil skje opp- eller nedrustning i maskin- og redskapsparken som bruket disponerer i løpet av de neste fem årene? (n=351)

	Prosent
Det vil skje en betydelig opprustning	2
Det vil skje en viss opprustning	29
Maskin-/redskapsparken vil bli holdt omtrent på dagens nivå	58
Det vil skje salg, utrangering eller nedsliting i et visst omfang	3
Det vil skje salg, utrangering eller nedsliting i et betydelig omfang	3
Vet ikke	5
Totalt	100

Spørsmål 43. Regner du med at det i løpet av de neste fem årene vil skje endringer i arealet dyrka mark som bruket disponerer? Ta også med leid jord, og eventuelt kjøp av jord. (n=353)

	Prosent
Nei	43
Usikkert, vanskelig å si	26
Tar sikte på å redusere arealet dyrka mark	4
Tar sikte på å øke arealet dyrka mark	25
Annet	1
Totalt	100

Spørsmål 44. Planlegger du investeringer i grøftesystem/drenering i løpet av de neste fem årene? (n=350)

	Prosent
Ja, på eget areal	43
Ja, på leid areal	4
Nei	46
Eget og leid areal	7
Totalt	100

Spørsmål 45. Hvor sannsynlig er det at det skjer endringer i brukets produksjonstype (oppstart/nedlegging av husdyr-/planteproduksjon) de neste fem årene? (n=354)

	Prosent
Svært sannsynlig	8
Ganske sannsynlig	13
Lite sannsynlig	56
Usannsynlig	23
Totalt	100

Spørsmål 46. Hvilke endringer i valg av produksjoner på bruket vil mest sannsynlig skje? (Sett flere eller ingen kryss). (n=119)

	Prosent
Ny husdyrproduksjon vil bli startet	45
Eksisterende husdyrproduksjon vil bli nedlagt	44
Ny planteproduksjon vil bli startet	18
Eksisterende planteproduksjon vil bli nedlagt	9

Spørsmål 47. Hva er den viktigste produksjonen på gårdsbruket? (n=320)

	Prosent
Melkeproduksjon	29
Husdyrhold	56
Kornproduksjon	1
Annen planteproduksjon, inklusive frukt og grønnsaker	7
Skog	0
Annen produksjon	6
Totalt	100

Spørsmål 48 A. Andel som driver med produksjonen (n=352)

	Prosent
Melk	36
Storfekjøtt	45
Sau	61
Svin	12
Fjørfe	11
Pels	1
Annen husdyrproduksjon	3
Korn	6
Grovfôr	68
Annen planteproduksjon	9
Skog	20
Annet	10

Spørsmål 48 B. For de produksjoner som du driver med vil vi at du skal oppgi hvordan du ser for deg utviklingen i produksjonen fremover.

	n	Øke produksjonen	Fortsetter som før	Nedgang i produksjonen	Legger ned produksjonen	Totalt
Melk	142	35	56	1	8	100
Storfekjøtt	173	35	54	7	4	100
Sau	218	25	64	7	4	100
Svin	61	15	74	5	7	100
Fjørfe	53	6	83	4	8	100
Pels	24	17	63	0	21	100
Annen husdyrproduksjon	28	14	68	0	18	100
Korn	43	21	63	5	12	100
Grovfôr	231	29	65	2	4	100
Annen planteproduksjon	51	25	61	4	10	100
Skog	75	12	79	5	4	100
Annet	53	19	72	4	6	100

Spørsmål 49 og 50. Hvor sannsynlig er det at det vil skje en produksjonsøkning i....

	n	Svært sannsynlig	Ganske sannsynlig	Lite sannsynlig	Usannsynlig	Totalt
planteproduksjonen i løpet av de neste fem årene som følge av..... ..nydyrking?	336	14	10	29	48	100
planteproduksjonen i løpet av de neste fem årene som følge av..... ..kjøp av dyrkajord?	307	5	6	36	53	100
planteproduksjonen i løpet av de neste fem årene som følge av..... ..økt leie av dyrkajord?	318	5	13	31	50	100
planteproduksjonen i løpet av de neste fem årene som følge av..... ..økte avlinger per dekar?	320	7	30	33	30	100
husdyrproduksjonen i løpet av de neste fem årene som følge av..... ..økt antall dyr?	332	19	18	35	29	100
husdyrproduksjonen i løpet av de neste fem årene som følge av..... ..økt produksjon per dyr?	324	9	24	37	30	100
husdyrproduksjonen i løpet av de neste fem årene som følge av..... ..økt bruk av grovfôr?	329	9	26	36	29	100
husdyrproduksjonen i løpet av de neste fem årene som følge av..... ..økt bruk av kraftfôr?	317	5	15	47	34	100

Spørsmål 51. Hvor enig eller uenig er du i hver av påstandene som er nevnt nedenfor?

	n	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	Totalt
Økt produksjon er ikke aktuelt fordi det er usikkert om noen vil ta over bruket	348	46	13	16	8	17	100
Jeg vil ikke øke produksjonen fordi jeg ikke kan jobbe mer enn jeg gjør	347	23	11	19	22	26	100
Jeg vil ikke øke produksjonen fordi jeg mangler tilgang til finansiering/lån	337	64	16	9	5	5	100
Økt produksjon vil ikke være lønnsomt for mitt bruk	342	39	19	19	13	11	100
Jeg frykter reduksjon i tilskuddene hvis jeg øker produksjonen	342	49	18	19	9	5	100
Den innretningen som per i dag er på tilskuddene gjør at økt produksjon ikke er aktuelt for meg	337	43	18	23	9	8	100
Jeg mangler tilgang på areal for å kunne øke produksjonen	340	31	11	14	21	22	100
Jorda mi tåler ikke økte avlinger	337	40	24	21	9	6	100
Klimaet her tillater ikke økt produksjon	337	47	23	17	9	4	100
Jeg mangler de nødvendige maskiner og redskaper for å øke produksjonen	334	55	22	13	6	5	100
Jeg mangler den nødvendige kunnskapen for å øke produksjonen	336	63	21	10	2	3	100

Spørsmål 52. Hvilke av de følgende mulige utviklingstrekk vil være sannsynlige for deg/ditt gårdsbruk de neste fem årene? (n=309)

	Prosent
Produksjonsøkning	49
Produksjonsnedgang	20
Kostnadsreduksjoner	26
Økt arbeidsinnsats på bruket	25
Kulturlandskapstiltak	29
(Videre-)utvikling av tilleggsnæring med utgangspunkt i gårdens ressurser	17
Videreforedling og/eller salg av gårdsprodukter	8
Jeg arbeider (mer) utenfor gården	17
Ektefelle/samboer arbeider (mer) utenfor gården	15
Jeg blir pensjonist	21
Legger ned gårdsdrifta, fortsatt bosatt på gården	18
Legger ned gårdsdrifta, flytter	4
Gårdsbruket blir fritidseiendom	3

Spørsmål 53. Hvilket av følgende alternativer regner du med er mest sannsynlig for ditt gårdsbruk om tyve år? (n=323)

	Prosent
Gårdsbruket vil være drevet av dagens brukere	20
Gårdsbruket vil være drevet av barn eller slekt av dagens brukere	45
Gårdsbruket vil være forpaktet bort til andre	3
Gårdsbruket vil være nedlagt som selvstendig enhet	6
Gårdsbruket vil være solgt utenfor familien, men drevet som	4
Gårdsbruket vil være fritidseiendom	2
Annet	1
Vet ikke	18
Totalt	100

Spørsmål 54. Tror du at noen i familien (slekta) kommer til å ta over gården etter deg? (n=351)

	Prosent
Ja, eldste sønn	18
Ja, eldste datter	6
Ja, yngre sønn	8
Ja, yngre datter	4
Ja, noen av barna, men vet ikke hvem	25
Ja, noen andre i slekta	6
Nei, tror det er ingen i slekta som vil overta	9
Vet ikke	24
Totalt	100

Spørsmål 55. SKAL BARE BESVARES AV DE SOM IKKE TROR NOEN I FAMILIEN (SLEKTA) KOMMER TIL Å TA OVER GÅRDEN: Hva er den mest avgjørende faktoren for at ingen vil ta over? Ta utgangspunkt i den personen som har første odel til bruket. (n=50)

	Prosent
Vil ha bedre betalt arbeid	18
Vil ha mer interessant arbeid	4
Dårlig lønnsomhet i gårdsdriften	20
Lite fritid	12
Ubequem arbeidstid	0
Bor/ønsker å bo et annet sted	12
Mangler interesse for landbruksarbeid	18
Annet	16
Totalt	100

3.4 Spørsmål om hverdagen og meninger om ulike forhold knyttet til det å jobbe som bonde

Spørsmål 56. Nedenfor følger noen påstander om ferie, fritid og sosial kontakt. Vi vil at du for hver av påstandene krysser av for om du er helt uenig, både- og, delvis enig eller helt enig.

	n	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	Totalt
Jeg opplever at jeg har nok ferie- og fridager	346	25	16	24	19	16	100
Mer fritid er viktigere enn økte inntekter	342	16	17	31	23	13	100
Det er vanskelig å skaffe avløser når jeg skal ha fri	342	24	15	27	18	15	100
Jeg skulle gjerne holdt bedre kontakt med familie og venner	341	19	11	28	23	19	100
Jeg skulle gjerne hatt flere fortrolige venner	341	28	15	26	19	11	100
Jeg føler meg ofte ensom som gårdbruker	342	39	20	19	13	10	100

Spørsmål 57. Hvor tilfreds er du med følgende forhold? Merk av på skalaen fra 1 (svært utilfreds) til 10 (svært tilfreds).

	n	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Totalt
Inntekt fra gårdsdrifta	351	11	10	14	11	19	10	11	9	3	3	100
Arbeidsforhold, arbeidsmiljø	350	2	1	4	6	19	13	20	19	9	7	100
Økonomien i din husholdning	350	3	3	5	8	15	11	20	17	8	12	100
Det landbruksfaglige miljøet der du bor	348	1	1	6	7	17	11	16	16	15	10	100
Din egen helse	347	5	3	5	7	12	11	12	20	13	13	100
Ditt sosiale nettverk	350	2	2	5	9	12	11	14	21	12	13	100
Ferie og fritid	347	5	8	8	8	21	10	14	15	6	4	100
Tjeneste-/servicetilbud i lokalsamfunnet	344	3	1	3	7	15	11	17	19	15	8	100
Boforholdene	346	1	1	1	3	5	3	11	23	25	27	100
Dyreholdet (for de med husdyr)	319	1	1	2	2	6	6	16	23	23	22	100
Arbeidssikkerheten på gården	350	1	1	1	4	7	7	16	26	23	15	100

Spørsmål 58. Har du i løpet av de siste 6 månedene ....

	n	Veldig ofte	Ofte	Av og til	Sjelden	Aldri	Totalt
vært bekymret for økonomien på bruket?	353	5	8	22	27	37	100
vært bekymret for norsk landbruks framtid?	352	17	30	33	10	10	100
vært bekymret for at gårdbrukere i nærmiljøet legger ned driften?	351	10	19	30	25	15	100
vært bekymret for at du ikke får gjort alt som bør gjøres på gården?	350	16	28	36	13	7	100
vært bekymret for at du ikke klarer å balansere godt nok mellom familieliv og pliktene på gården?	345	12	17	37	23	11	100
hatt lyst til å slutte som bonde?	349	3	6	26	32	32	100

Spørsmål 59. Hvordan er helsa di nå? (n=347)

	Prosent
Dårlig	3
Ikke helt god	21
God	49
Svært god	27
Totalt	100

Spørsmål 60. I hvor stor grad har du vært plaget med noe av det som er nevnt nedenfor i løpet av de siste 14 dagene?

	n	Ikke plaget	Litt plaget	Ganske plaget	Veldig plaget	Totalt
Vært stadig redd og engstelig	353	84	13	2	1	100
Følt deg anspent og urolig	351	65	27	6	1	100
Følt håpløshet når du tenker på framtiden	351	63	26	8	2	100
Følt deg nedfor og trist	348	65	30	3	2	100
Bekymret deg mye om forskjellige ting	347	46	43	10	2	100

Spørsmål 61. Hvordan føler du at gårdbrukeryrket jevnt over blir verdsatt av ulike grupper? Merk av på skalaen fra 1 (svært lavt verdsatt) til 5 (svært høyt verdsatt).

	n	1	2	3	4	5	Totalt
I lokalsamfunnet	352	7	9	34	36	14	100
I storsamfunnet	350	23	37	28	11	2	100
Av media	349	26	42	25	6	0	100
Av rikspolitikerne	347	26	42	27	4	0	100
Av forbrukerne	346	12	24	40	22	1	100
Av landbruksforvaltningen	349	8	19	38	31	5	100

Spørsmål 62. Vi har også noen generelle utsagn om livet i bygd og by som vi vil at du skal angi i hvilken grad du er enig eller uenig i.

	n	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	Totalt
Det er trygt og godt å bo på bygda	350	3	1	9	30	57	100
Det er for mye støy og uro i byene	349	5	9	23	30	33	100
Jeg bruker ofte kulturtilbudene som finnes i byene	349	27	28	29	13	3	100
Jeg foretrekker å feriere ute i naturen fremfor byferier	351	9	12	38	15	27	100
Folk som bor på bygda har et bedre liv enn de som bor i byene	351	4	4	33	27	31	100
Byfolk er mer tolerante enn bygdefolk	352	40	22	29	6	3	100
Det er enklere å skape sitt eget liv i byen	349	23	19	42	11	4	100
Byfolk har et fremmed forhold til naturen	350	7	15	43	23	11	100

Spørsmål 63. Har du i løpet av de siste 10 årene mottatt støtte fra noen av de følgende tilskuddsordninger? (n=189)

	Prosent
BU-midler til tradisjonelt landbruk	32
BU-midler til tilleggsnæring landbruk	10
Regionale miljøprogram (RMP) eller miljøtiltak i landbruket	82
Nærings- og miljøtiltak i skogbruket	5
Kommunale næringsfond	10
Totalt	100

Spørsmål 64. Vi skal nå fortsette med noen påstander om landbrukspolitikken. Hvor enig eller uenig er du i hver av påstandene under?

	n	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	Totalt
På grunn av landbrukspolitikken som føres, vil mange kvie seg for å ta over gårdsbruk i årene fremover	343	5	4	17	40	34	100
Det er for mange offentlige reguleringer i landbruket	342	4	11	21	32	32	100
Alt i alt synes jeg at jeg får god hjelp fra landbruksforvaltningen	345	6	10	33	37	15	100
Odelstloven bør opprettholdes	343	11	8	15	19	48	100
Boplikten bør opprettholdes	344	9	5	12	17	57	100
Driveplikten bør opprettholdes	344	8	5	9	15	63	100
Det er for lite markedstilpasning i norsk landbruksproduksjon	341	12	20	38	23	7	100
Myndighetene bør oppfordre flere jenter til å ta over gårdsbruk	345	8	8	39	26	19	100
Slik som det er i dag, er det enklere for gutter enn jenter å ta over og drive et gårdsbruk	346	16	16	32	24	11	100
Graden av selvforsyning basert på norske ressurser bør økes	345	1	1	8	21	70	100
Det bør fortsatt være et krav om at avlinga brukes til matproduksjon for å få kulturlandskapstilskudd	344	5	4	16	25	51	100
Pelsdyroppdrett bør forbys i Norge	345	69	10	10	4	6	100
Offentlig prisregulering av landbrukseiendommer bør opprettholdes	344	12	8	16	21	43	100
Det bør være begrensninger i selskapers muligheter til å kjøpe landbrukseiendommer	345	6	4	11	17	63	100
Det bør være opp til den enkelte eier av landbrukseiendommer om eiendommen skal deles opp	345	21	17	21	19	22	100

Spørsmål 65. Vi ønsker at du tar stilling til følgende påstander:

	n	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	Totalt
Jeg vil trolig bruke arbeidsinnvandrere på gårdsbruket i årene som kommer	345	51	16	15	9	9	100
Det er akseptabelt at arbeidsinnvandrere har lavere lønn enn innleid norsk arbeidskraft i landbruket	341	34	15	27	15	9	100
Arbeidsinnvandrere er vanligvis fullgod arbeidskraft	343	5	8	28	27	32	100
Jeg er skeptisk til økt arbeidsinnvandring i landbruket	343	13	12	27	27	20	100
Jordbruksstøtten må i større grad frikoples fra produksjonen	337	34	20	31	12	4	100
Det er på tide å fjerne produksjonsbegrensninger i norsk landbruk	342	56	15	19	7	4	100
Økologisk drift er mer klimavennlig enn konvensjonell drift	345	40	20	24	10	7	100
Det er viktigere å få ned utslippene av klimagasser i andre sektorer enn i landbruket	345	6	8	23	22	40	100
Teknologisk utvikling vil gjøre landbruket i stand til å håndtere utfordringer knyttet til klimaendringer	341	8	11	35	35	12	100
Økt bruk av importert kraftfôr er nødvendig for å øke produksjonen i norsk landbruk.	344	21	22	33	15	9	100
Selvforsyningsgraden i landbruket må opprettholdes uten å øke bruken av importert kraftfôr.	342	5	5	22	30	38	100
Grunneiere bør ha full råderett over utmarksressursene	341	2	4	13	26	55	100
Landbrukets kulturlandskap nær tettbygde strøk er en egnet arena for friluftsliv	343	15	13	36	19	16	100
Det er et problem at jordbruksarealet som jeg driver er spredt (oppstykket) på for mange skifter og/eller eiendommer	341	34	14	21	19	12	100
Jeg ville være interessert i å delta hvis det ble satt i gang et lokalt prosjekt med sikte på å redusere omfanget av oppstykket driftsareal	336	23	13	32	16	17	100

Spørsmål 66. Vi har også noen påstander om økologisk landbruk:

	n	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	Totalt
Dyrene på økologiske gårder har det bedre enn dyr på konvensjonelle gårder	345	62	16	14	5	3	100
Mat som er produsert økologisk, er ikke i vesentlig grad bedre for helsa enn konvensjonelt produsert norsk mat	343	12	8	13	18	50	100
Å produsere maten økologisk er bedre for miljøet enn konvensjonelle produksjonsmetoder	340	35	20	20	18	7	100
Det konvensjonelle landbruket i Norge er økologisk nok	341	3	4	13	27	52	100

Spørsmål 67. Vi fortsetter nå med noen påstander om landbrukssamvirket:

	n	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	Totalt
Bøndene kan best fremme sine interesser ved å stå sammen i samvirke-organisasjoner	345	3	6	17	25	49	100
Jeg er villig til å få en lavere produktpris hvis det bidrar til å opprettholde landbruksproduksjon i hele landet	345	16	13	22	30	18	100
Medlemsdemokratiet hindrer samvirkeorganisasjonene i å være effektive markedsaktører	339	18	15	40	18	9	100
Samvirkeprinsippene blir ikke ivaretatt dersom selskapene blir for store	338	10	12	28	33	17	100
Samvirket trenger konkurranse fra flere private aktører	341	11	14	25	27	23	100
Med dagens utvikling blir samvirkeorganisasjonene avleggs	343	35	20	24	13	7	100
Ledelsen i samvirkeorganisasjonene gjør en god jobb på vegne av medlemmene	344	6	13	34	28	19	100

Spørsmål 68. Mener du følgende faktorer vil ha en negativ eller positiv virkning for norsk landbruk?

	n	Svært negativ	Noe negativ	Ingen betydning	Noe positiv	Svært positiv	Vet ikke	Totalt
Bruk av genteknologi i norsk matproduksjon	350	48	20	5	14	4	9	100
Færre og større produksjonsenheter	352	44	32	6	12	2	4	100
Strengere krav til dyrevelferd	351	12	18	19	30	17	3	100
Strengere miljøkrav	352	18	26	17	31	4	5	100
Miljø- og matskandaler i andre land	346	6	13	14	39	21	7	100
Større omlegging til økologisk jordbruk	349	19	19	36	18	2	6	100
Mindre bruk av landbrukssubsidier	348	44	31	12	7	2	4	100
Mer nisjeproduksjon	347	5	10	28	37	14	5	100
Mer bruk av lokale merkeordninger	345	1	6	25	42	17	9	100
Mer bruk av importert kraftfôr	350	19	45	18	9	1	8	100

Spørsmål 69. Mener du at det norske landbruket bør prioritere følgende oppgaver svakere, som i dag eller sterkere?

	n	Prioritere betydelig svakere	Prioritere noe svakere	Prioritere som i dag	Prioritere noe sterkere	Prioritere betydelig sterkere	Totalt
Sikre økt verdiskapning	344	0	1	31	45	23	100
Sikre bærekraftig landbruk	349	0	1	16	44	39	100
Sikre matproduksjon over hele landet	351	1	3	16	29	52	100
Sikre en kostnadseffektiv matproduksjon	349	1	9	40	36	15	100
Sikre matvareberedskap	352	0	1	13	36	50	100
Sikre bosetting i distriktene	351	1	2	19	30	49	100
Forvalte kulturarv	350	5	9	41	25	20	100
Forvalte kulturlandskap/biologisk mangfold	348	3	11	40	27	19	100
Sikre forbrukerne trygge matvarer	348	0	1	37	31	31	100
Sikre forbrukerne norske matvarer	349	0	1	16	35	48	100
Sikre forbrukerne billige matvarer	348	19	30	41	6	4	100
Sikre bønders eiendomsrettigheter	345	0	1	26	35	38	100
Sikre bønders bruksrettigheter	339	0	1	25	36	37	100

Spørsmål 70. Hvordan tror du følgende faktorer vil påvirke ditt bruk de neste ti årene?

	n	Svært negativt	Noe negativt	Ingen betydning	Noe positivt	Svært positivt	Vet ikke	Totalt
Klimaendringer	351	3	34	43	9	0	10	100
Økte matvarepriser internasjonalt	346	2	12	22	47	10	9	100
Økt etterspørsel etter biodrivstoff	345	1	10	55	17	1	16	100
Dyre-/plantesykdommer	347	8	37	37	6	0	12	100
Rovdyr	348	13	22	57	1	1	6	100
Krav til reduserte CO2 utslipp	345	7	40	39	5	0	9	100
Økt energipris	345	12	54	24	5	0	6	100
Økt konkurranse om areal på innmark	351	14	32	41	6	1	7	100
Økt konkurranse om areal i utmark	351	10	24	52	6	1	8	100

Spørsmål 71. I hvilken grad tror du følgende forhold vil påvirke din produksjon de neste 5 årene?

	n	I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke/ ingen mening	Totalt
Flomskade	353	2	13	37	45	4	100
Tørke eller vannmangel	351	4	16	46	31	4	100
Lengre vekstsesong	351	4	36	43	11	6	100
Erosjon eller utgravning	349	2	10	49	33	6	100
Kjøreskader grunnet for mye nedbør/våt åker eller eng	352	10	53	28	7	2	100
For mye nedbør på feil tid av året	352	16	55	22	5	3	100

Spørsmål 72. Hvor opptatt er du av klimadebatten? (n=353)

	Prosent
Svært opptatt	5
Ganske opptatt	30
Verken eller	34
Ganske lite opptatt	21
Svært lite opptatt	10
Totalt	100

Spørsmål 73. Dersom en ved hjelp av genteknologi kan få en mer miljøvennlig landbruksproduksjon, hvordan ville du forholdt deg til å ta denne teknologien i bruk? (n=354)

	Prosent
Svært positiv	5
Noe positiv	29
Noe negativ	20
Svært negativ	22
Vet ikke	24
Totalt	100

Spørsmål 74. Har du hatt sau på beite i løpet av 2015? (n=346)

	Prosent
Ja	64
Nei (Gå til spørsmål 77)	36
Totalt	100

Spørsmål 75. Hvor stor betydning har følgende problemer knytta til beitebruk for din produksjon?

	n	Svært stor betydning	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning
Tap av husdyr pga rovdyr og/eller ørn	235	7	9	18	26	40
Tap av husdyr av andre grunner	234	4	9	27	38	22
Beitenekt fra Mattilsynet	230	12	5	2	10	71
Begrensa tilgang på innmarksareal/vinterfôr	234	10	11	16	19	44
Begrensa tilgang til utmarksbeite	231	7	10	14	19	48
Brukskonflikter knytta til hytter og turisme	228	4	4	11	17	64
Brukskonflikter knytta til reindrift	231	0	0	0	3	97
Konflikter med naboer/andre bønder	234	3	4	11	17	64
Dårlige/manglende gjerder	233	8	17	25	24	26
Andre problemer	202	2	4	14	22	56

Spørsmål 76. Hvordan ser du for deg at det vil drives beitebruk på ditt bruk om fem år? (n=235)

	Prosent
Vil ikke ha beitedyr om 5 år	4
Redusere omfanget	6
Omfang som i dag	57
Øke omfanget	27
Vet ikke	6
Totalt	100

Spørsmål 77. Driver du eller din ektefelle/samboer med annen næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser og når startet dere opp virksomheten?

	n	Nei	Ja, jeg	Ja, ektefelle /samboer	Ja, begge i fellesskap	Totalt	Årstall startet opp
Leiekjøring, slått, brøyting, strøing o.l.	318	85	14	1	1	100	2000,2
Vedproduksjon, biobrensel o.l.	309	82	14	1	3	100	1999,5
Gårdssag	308	96	3	0	0	100	1997,5
Utleie av lokaler, lagerhold o.l.	311	89	5	1	4	100	1988,4
Bygningsarbeid	309	94	5	0	0	100	2005,6
Husdyravløsning	308	95	4	1	0	100	1995,3
Fiskeri, havbruk og/eller oppdrett	306	98	1	0	0	100	2007,2
Gårdsmat (foredling/salg)	308	94	3	2	2	100	1999,3
Utleie av jakt og/eller fiskerettigheter	311	76	18	1	5	100	1997,9
Overnatting på eller ved gården	309	94	1	1	4	100	1999,2
Servering på eller ved gården	305	95	1	1	3	100	2000,2
Opplevelsestilbud, guiding o.l. (reiseliv)	306	95	2	0	3	100	2002,8
Organisert bygdeservice	308	98	2	0	0	100	2002,7
Helse og omsorg, avlastning	304	96	1	2	1	100	1999,5
Barnehage/skolerelaterte tjenester	307	98	1	1	0	100	1996,0
Rådgivning, regnskap, konsulenttjenester	303	96	4	0	1	100	2003,6
Kurs, seminar, konferanse	305	97	1	1	1	100	2002,5
Kunst og kultur	303	99	0	1	0	100	2009,0
Småkraftverk	306	95	4	1	1	100	2005,7
Salg av hytter eller tomter	302	96	2	0	3	100	2001,9
Drift av hyttefelt	304	97	0	0	2	100	1993,6
Annet	266	91	6	0	2	100	1994,9

Spørsmål 78. Hvor stor var netto næringsinntekt fra denne virksomheten i 2015? (n=199)

	Gjennomsnitt
Skriv inn netto næringsinntekt i 2015:	321 474,-

Spørsmål 79. Ble det drevet "Inn på tunet"-aktiviteter som næring på bruket? (n=342)

	Prosent
Ja, driver med "Inn på tunet"/grønn omsorg	1
Nei	96
Nei. Har drevet med "Inn på tunet" før, men sluttet	1
Nei, men planlegger å starte opp	2
Totalt	100

Spørsmål 80. Hvis du driver med annen næringsvirksomhet på bruket: Hvor stor betydning har følgende forhold for at du/dere valgte å starte med ny næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser?

	n	Svært stor betydning	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning	Totalt
Lokal kultur/lokale nettverk	151	3	7	21	13	56	100
Ønske om å skape/få til noe	155	15	23	19	8	34	100
Hadde tilgjengelige ressurser på gårdsbruket	156	19	26	21	6	29	100
Lå spesielt til rette i distriktet her	155	10	19	23	8	39	100
Ønske om å møte nye folk/jobbe med mennesker	154	6	9	27	12	45	100
Hadde behov for ekstra inntekter	162	13	24	22	10	31	100
Å skape en mulighet for å bli boende på bruket	159	10	19	21	11	38	100
Ønske om å skape en arbeidsplass for ektefelle/samboer	154	6	15	15	13	51	100

Spørsmål 81. Hvilken betydning har inntektene fra annen næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser? (n=275)

	Prosent
Driver ikke med annen næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser	47
Liten/ingen økonomisk betydning	15
Noe økonomisk betydning	21
Stor økonomisk betydning	12
Meget stor økonomisk betydning	5
Totalt	100

Spørsmål 82. I hvilket omfang vil du i fremtiden drive med annen næringsvirksomhet enn tradisjonelt jord- og skogbruk? (n=309)

	Prosent
Vil ikke drive med annen næring/slutte	29
Redusere omfanget	5
Omfang som i dag	30
Øke omfanget	12
Vet ikke	24
Totalt	100

3.5 Arbeidstidsbruk og areal

Spørsmål 83. Hvor mye arbeid la du selv, din eventuelle ektefelle/partner og andre ned i gårdsdriften i løpet av 2015? (40 timers arbeidsuke i 50 av årets uker gir 2000 arbeidstimer, ett årsverk innen industrien tilsvarer 1700 timer, et halvt årsverk er 850 timer)

	n	Deltar ikke i gårdsarbeid	1 – 199 timer	200-849 timer	850-1699 timer	1700-2549 timer	Mer enn 2550 timer	Totalt
Du selv	346	1	7	22	20	22	28	100
Ektefelle/samboer	284	19	36	22	14	5	4	100
Egne barn	263	22	48	24	3	2	1	100
Kårfolk	216	53	19	17	6	4	2	100
Avløpere	259	17	47	25	6	3	2	100
Annen leid hjelp	214	41	45	7	4	1	2	100

Spørsmål 84. Hvor mange timer lønnsarbeid utenom gårdsdriften hadde du og din eventuelle ektefelle/samboer i løpet av 2015? (40 timers arbeidsuke i 50 av årets uker gir 2000 arbeidstimer, ett årsverk innen industrien tilsvarer 1700 timer, et halvt årsverk er 850 timer)

	n	Har ikke jobb utenfor gårdsbruket	1 – 199 timer	200-849 timer	850-1699 timer	1700-2549 timer	Mer enn 2550 timer	Totalt
Du selv	341	37	10	10	12	28	4	100
Ektefelle/samboer	305	25	7	9	29	29	1	100

Spørsmål 85. Hadde du i løpet av 2015 arbeidshjelp av arbeidsinnvandrere på gårdsbruket? (n=354)

	Prosent
Nei (Gå til spørsmål 88)	85
Ja	15
Totalt	100

Spørsmål 86. Hvor mange arbeidsinnvandrere hadde du hjelp av i løpet av 2015? Skriv inn antall:

	n	Gjennomsnitt
Hvor mange arbeidsinnvandrere hadde du hjelp av i løpet av 2015?	76	7,2

Spørsmål 87. Hvor lenge oppholdt arbeidsinnvandlerne seg på gården – i gjennomsnitt?

	n	Gjennomsnitt
Skriv inn antall måneder:	60	4,0

Spørsmål 88. Hvor stort produktivt jordbruksareal eies av bruket? (n=352)

	Prosent
0 – 9 daa	1
10 – 19 daa	1
20 – 49 daa	10
50 – 99 daa	20
100 – 249 daa	41
250 – 499 daa	21
500 – 999 daa	6
Over 1000 daa	1
Totalt	100

Spørsmål 89. Hvor stort produktivt jordbruksareal drives av bruket? (n=352)

	Prosent
0 – 9 daa	3
10 – 19 daa	2
20 – 49 daa	9
50 – 99 daa	14
100 – 249 daa	34
250 – 500 daa	27
500 – 999 daa	8
Over 1000 daa	3
Totalt	100

Spørsmål 90. Hvor mange bruk leier du jordbruksareal fra? Skriv inn antall: (n=319)

	Gjennomsnitt
Skriv inn antall:	1,5

Spørsmål 91. Hvor lang kjørevei er det fra tunet på hovedbruket/driftssenteret til det jordstykket som ligger lengst unna? Vi vil at du skal oppgi avstand i kilometer både for eid og leid jordstykke. Vi tenker her kun på jord som er i drift (n=316 / n=224)

	Gjennomsnitt
Avstand i kilometer for eid jord:	2,5
Avstand i kilometer for leid jord:	4,0

Spørsmål 92. Hvor stort produktivt skogsareal eies av bruket? (n=314)

	Prosent
0 –99 daa	67
100 – 499 daa	21
500 – 999 daa	7
1000 – 4999 daa	5
5000 – 9999 daa	0
Over 10 000 daa	0
Totalt	100

Spørsmål 93. Hvis du har melkekvote for kumelk, hvor stor er denne? (n=201)

	Gjennomsnitt
Skriv inn antall liter	130 172

Spørsmål 94. Har du planer om å kjøpe eller selge melkekvote i løpet av de neste to årene? (n=256)

	Prosent
Planlegger å kjøpe ny melkekvote	24
Planlegger å selge melkekvote	3
Ingen planer om kjøp eller salg	73
Totalt	100

Spørsmål 95. Har du melkerobot? (n=256)

	Prosent
Ja	10
Nei, men vurderer å anskaffe meg	9
Nei	82
Totalt	100

Spørsmål 96. Dersom det var stortingsvalg i morgen, hvilket parti ville du stemme på? (n=350)

	Prosent
Arbeiderpartiet	6
Fremskrittspartiet	5
Høyre	8
Kristelig Folkeparti	11
Rødt	1
Senterpartiet	45
Sosialistisk Venstreparti	1
Venstre	3
Miljøpartiet de grønne	1
Annet parti	1
Vil ikke stemme	2
Har ikke stemmerett	0
Vet ikke	15
Totalt	100

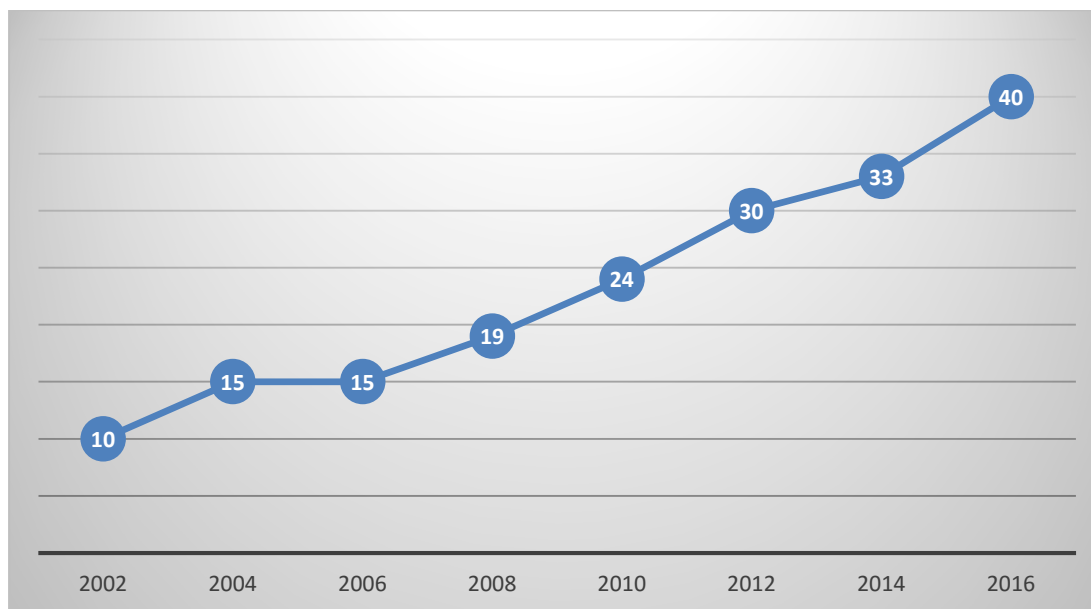
Spørsmål 97. Er du for eller mot.....

	n	For	Mot	Vet ikke	Totalt
Norsk medlemskap i EU?	353	2	94	4	100
Norsk deltakelse i EØS?	341	26	47	27	100

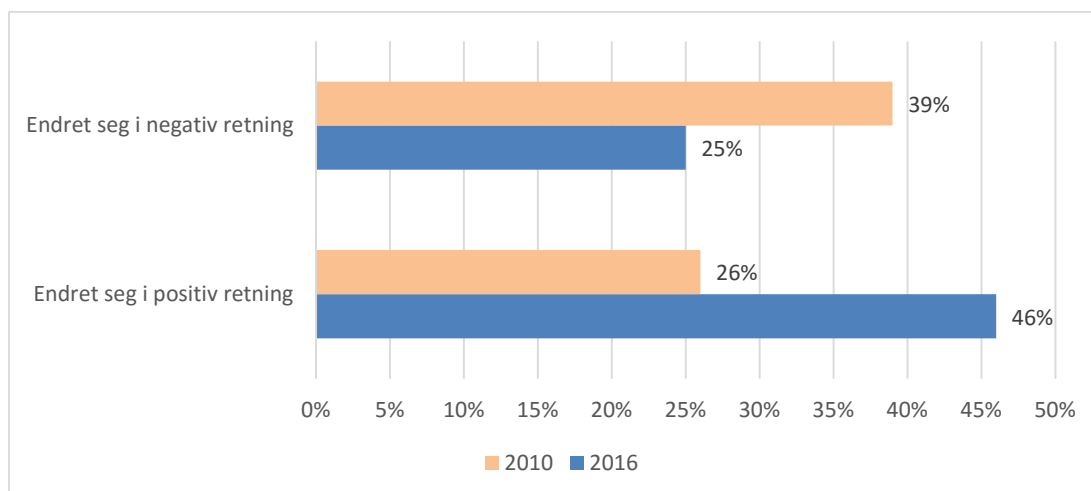

4. Utviklingstrekk 2002 - 2016

4.1 Økonomiske resultat

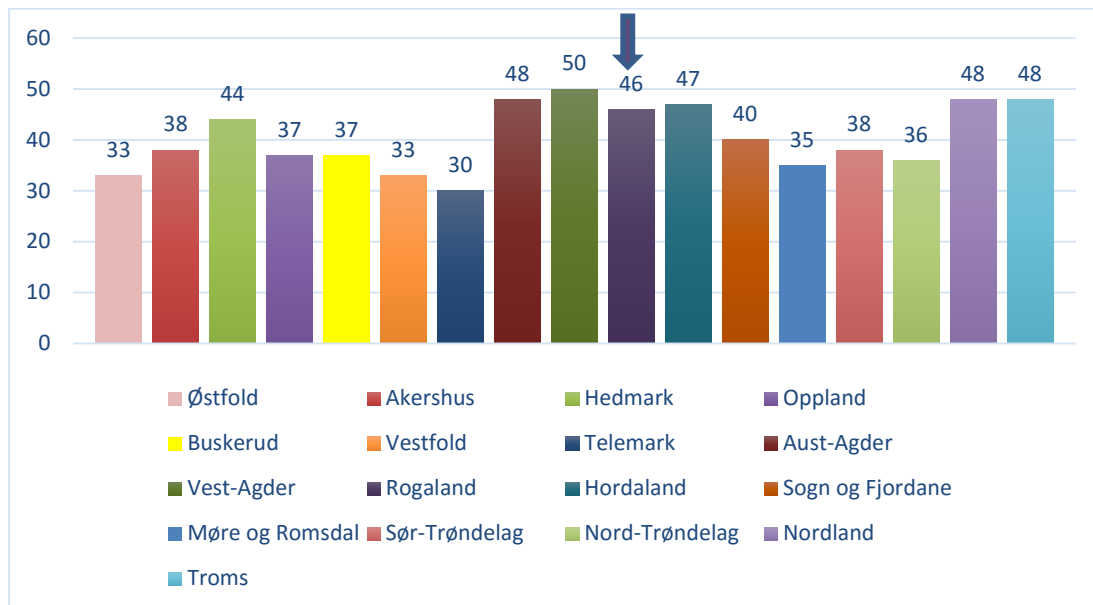

Figur 1: Andel bønder nasjonalt som mener det økonomiske resultatet fra gårdsdriften har endret seg i positiv retning de siste fem årene. Utvikling fra 2002 til 2016. Prosent. Andelen bønder som mener det økonomiske resultatet fra gårdsdriften har endret seg i positiv retning de siste fem årene har økt jevnt siden 2002 på nasjonalt nivå. I 2016 var denne andelen på 40 prosent, til sammenligning med 10 prosent i 2002.

Figur 2: Andel bønder fra Rogaland som mener det økonomiske resultatet fra gårdsdriften har endret seg i positiv eller negativ retning de siste fem årene. Tall fra 2010 og 2016. Prosent.

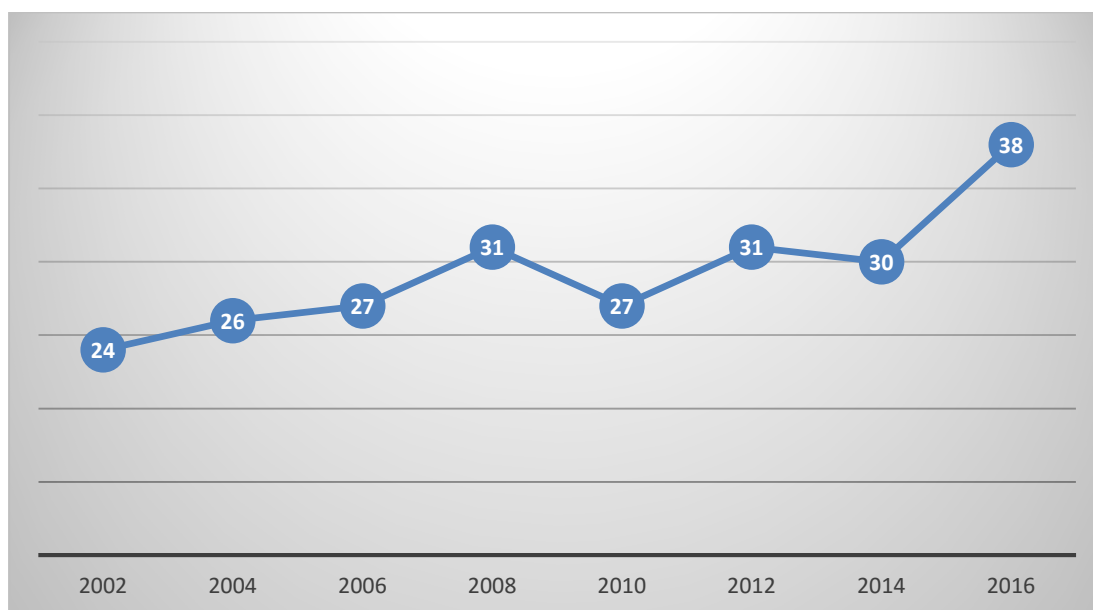
I Rogaland har det også vært en økning i andel bønder som mener det økonomiske resultatet har endret seg i positiv retning de siste årene. Dette ser vi ved å sammenligne tall fra 2010 med tall fra 2016. Samtidig er andelen bønder som mener at økonomien har endret seg i negativ retning, redusert fra 2010 til 2016.

Figur 3: Andel bønder fordelt på fylker som mener det økonomiske resultatet fra gårdsdriften har endret seg i positiv retning de siste fem årene. Tall fra 2016. Prosent.

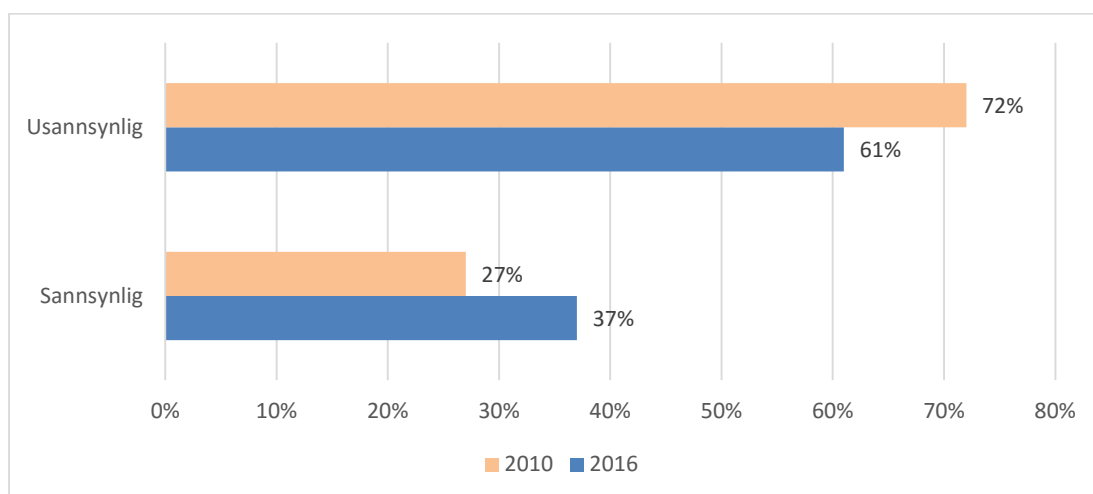
Sammenligner man andelen bønder fra Rogaland som mener det økonomiske resultatet fra gårdsdriften har endret seg i positiv retning de siste fem årene med andre fylker, så kan man observere at bønder fra Rogaland ligger over det nasjonale gjennomsnittet.

4.2 Investeringer i driftsbygninger

Figur 4: Andel bønder nasjonalt som ser det som ganske eller svært sannsynlig at de vil foreta større investeringer i driftsbygninger de neste fem årene. Utvikling fra 2002 til 2016. Prosent.

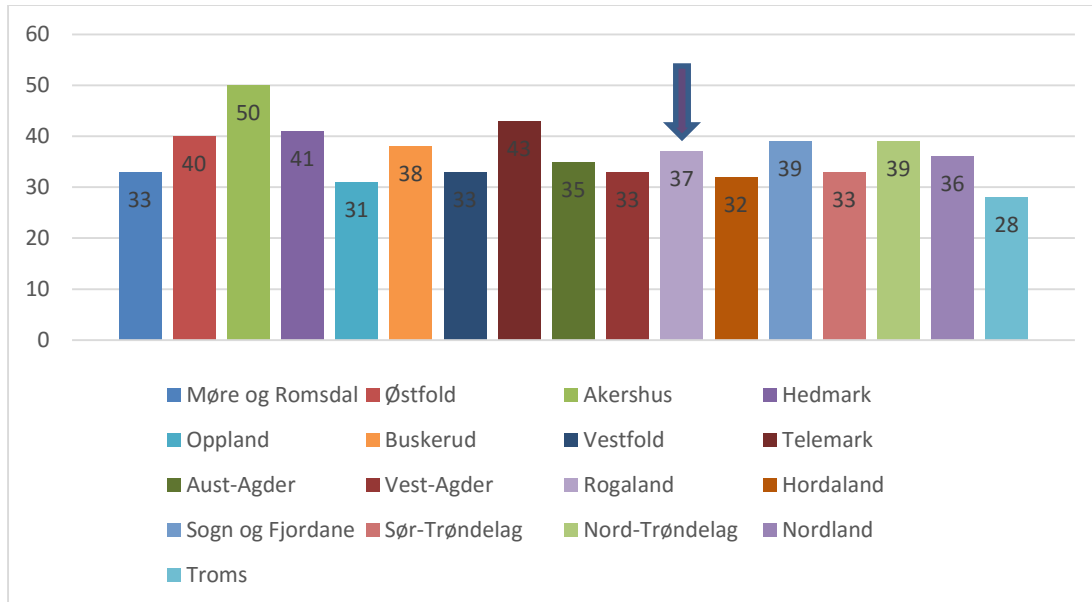
Nasjonalt har andelen bønder som anser det som sannsynlig at de vil foreta større investeringer i driftsbygninger økt siden 2002. Den største økningen har vært mellom 2014 og 2016, fra 30 til 38 prosent.

Figur 5: Andel bønder fra Rogaland som ser det som sannsynlig eller usannsynlig at det blir foretatt større investeringer i gårdens driftsbygninger de neste fem årene. Tall fra 2010 og 2016. Prosent.

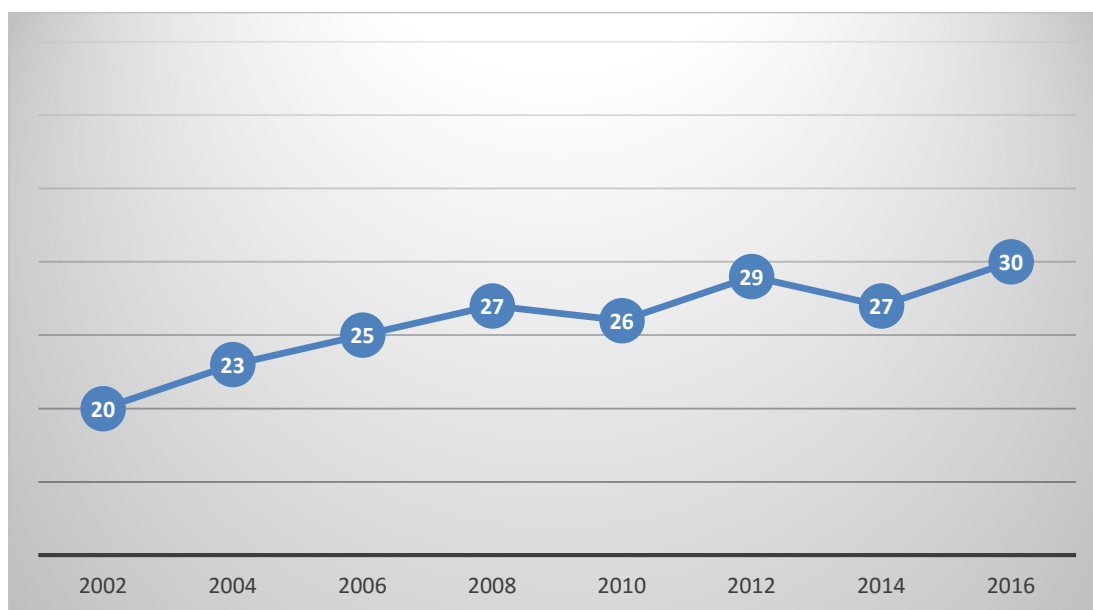
I Rogaland ser vi også samme tendens, hvor andelen som ser det som sannsynlig at de vil foreta større investeringer i driftsbygninger har økt fra 2010 til 2016, fra 27 til 37 prosent. Motsatt har andelen som ser det som usannsynlig at det blir foretatt større investeringer i gårdens driftsbygninger de neste fem årene blitt redusert.

Figur 6: Andel bønder fordelt på fylker som ser det som sannsynlig at det blir foretatt større investeringer i gårdens driftsbygninger de neste fem årene. Tall fra 2016. Prosent.

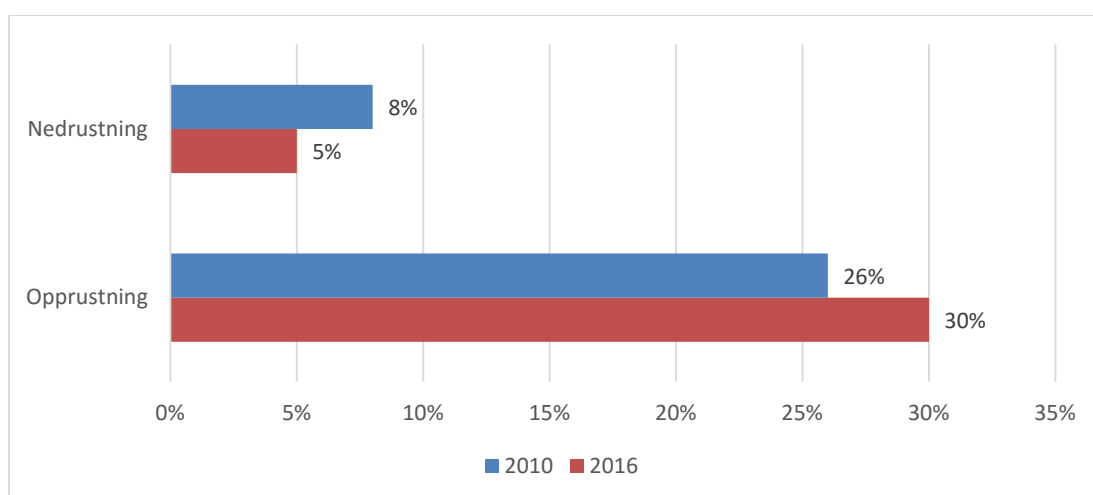
Andel bønder fra Rogaland som ser det som sannsynlig at det blir foretatt større investeringer i gårdens driftsbygninger de neste fem årene ligger nært gjennomsnittet for alle fylkene.

4.3 Opprustning i maskin- og redskapsparken

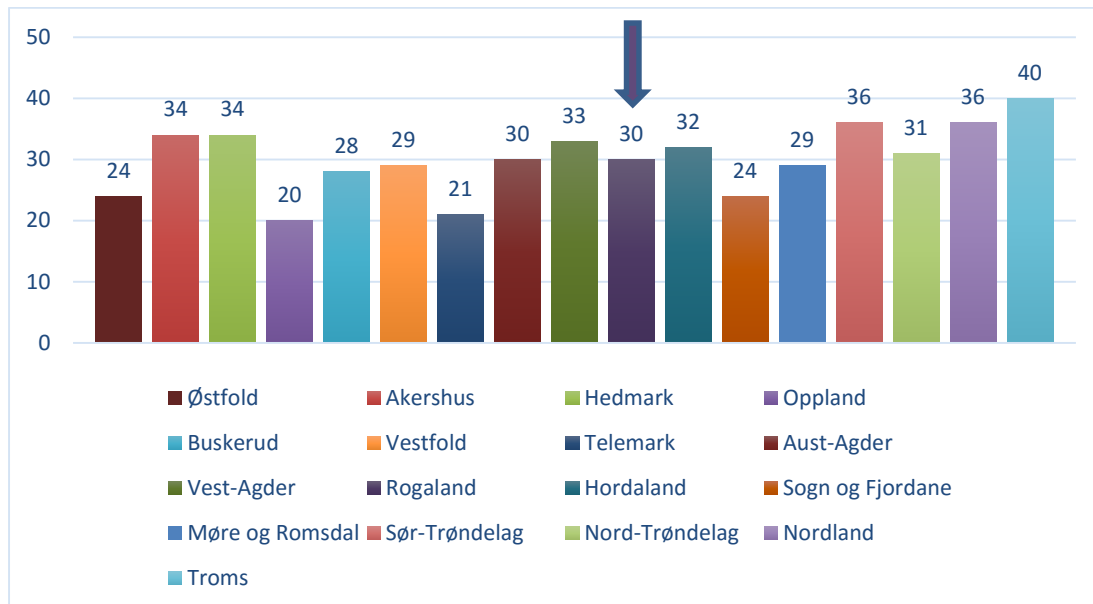
Figur 7: Andel bønder nasjonalt som regner med at det vil skje en viss eller betydelig opprustning i maskin- og redskapsparken som bruket disponerer i løpet av de neste fem årene. Utvikling fra 2002 til 2016. Prosent.

Andel bønder som regner med at det vil skje en form for opprustning i maskin- og redskapsparken som bruket disponerer i løpet av de neste fem årene har økt fra 2002 frem til i dag. I 2016 er denne andelen på 30 prosent.

Figur 8: Andel bønder i Rogaland som mener det vil skje en viss eller betydelig opp- eller nedrustning i maskin- og redskapsparken som bruket disponerer i løpet av de neste fem årene. Tall fra 2010 og 2016. Prosent.

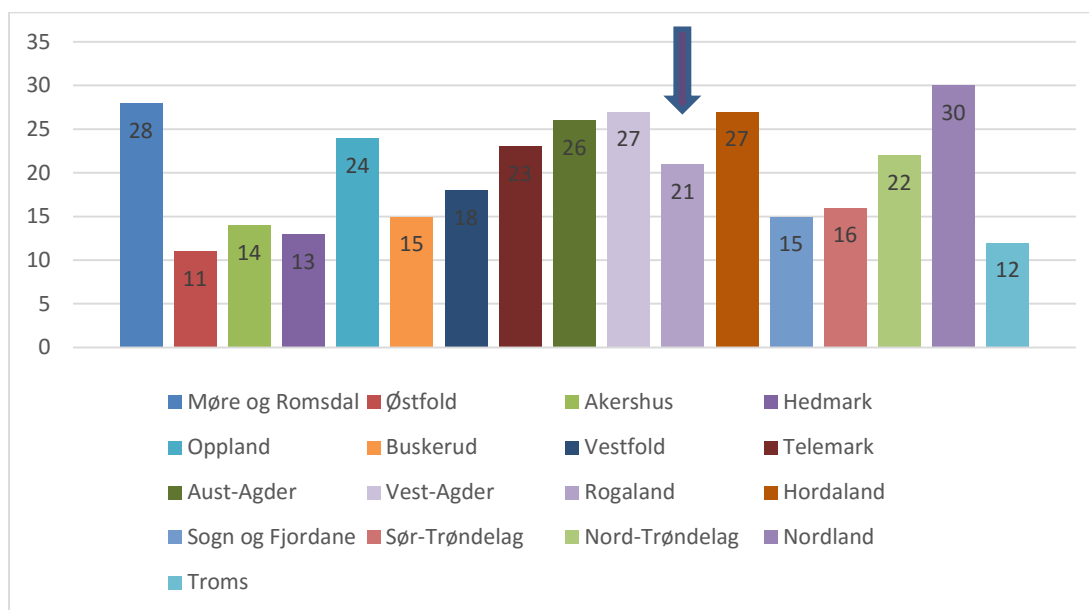
Figur 8 viser også en økning i opprustningen av maskin- og redskapsparken fra 26% i 2010 til 30% i 2016.

Figur 9: Andel bønder fordelt på fylker som rapporterer at det vil skje en viss eller betydelig opprustning i maskinparken bruket disponerer i løpet av de neste fem årene. Tall fra 2016. Prosent.

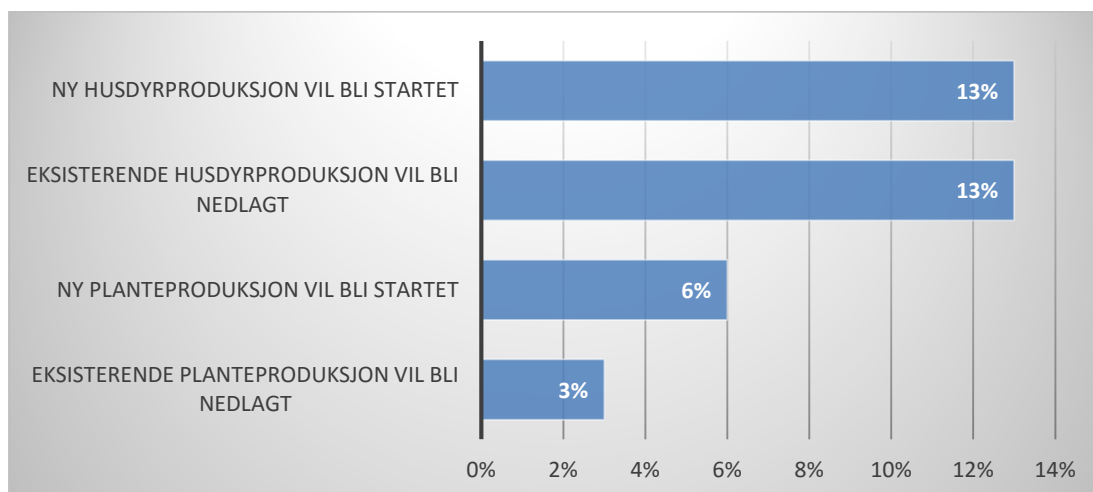
Andelen bønder fra Rogaland som rapporterer at det vil skje en opprustning i maskinparken i løpet av de neste fem årene ligger nært gjennomsnittet for hele landet (på 30%).

4.4 Endringer i produksjonstype

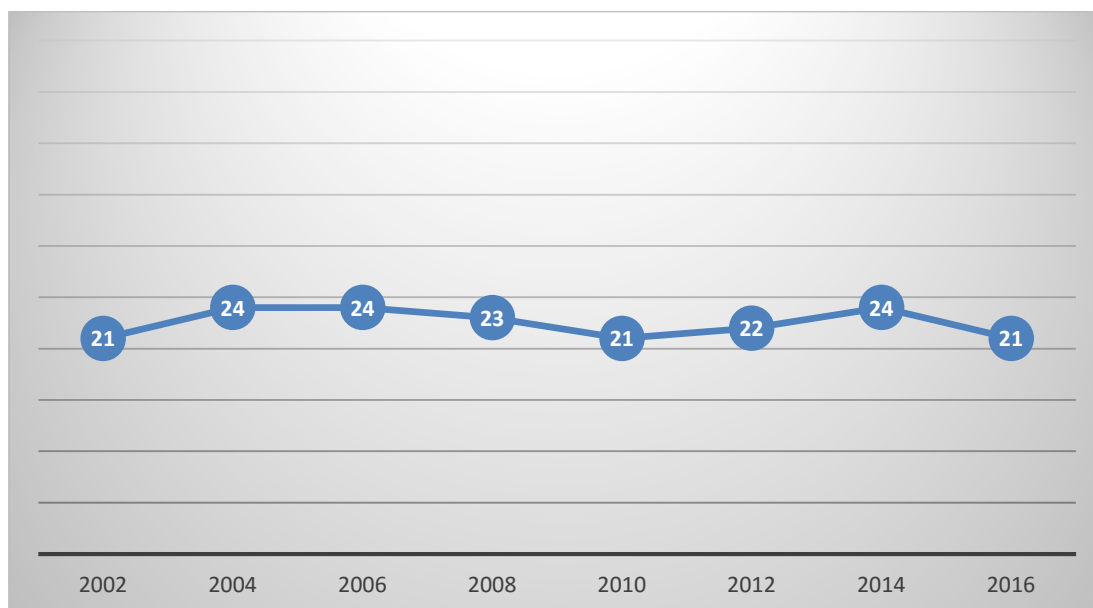
Figur 10: Andel bønder fordelt på fylker som rapporterer at det er ganske eller svært sannsynlig at det vil skje endringer i brukets produksjonstype (oppstart/nedlegging av husdyr-/planteproduksjon) de neste fem årene. Tall fra 2016. Prosent.

21 prosent av bøndene fra Rogaland rapporterer at det er ganske eller svært sannsynlig at det vil skje endringer i brukets produksjonstype de neste fem årene. Figur 10 viser at det er relativt store variasjoner mellom ulike fylker når det kommer til sannsynlig endringer.

Figur 11: Oppfølgingsspørsmål rundt hvilken sannsynlig endring dette vil være. Tall fra Rogaland. Prosent.

Figur 11 viser hvilke endringer dette sannsynligvis vil være. Av bøndene i Rogaland som rapporterer at det vil skje endringer, vil 13 prosent starte ny husdyrproduksjon og 3 prosent vil legge ned eksisterende planteproduksjon.

Figur 12: Andel bønder nasjonalt som rapporterer at det er ganske eller svært sannsynlig at det vil skje endringer i brukets produksjonstype (oppstart/nedlegging av husdyr-/planteproduksjon) de neste fem årene. Utvikling fra 2002 til 2016. Prosent.

Nasjonalt har prosenten vært stabil rundt 21 – 24 prosent når det gjelder sannsynligheten for at det vil skje endringer i brukets produksjonstype.

Skjemanummer

Trender i norsk landbruk 2016

1 Kjønn

Mann 1
 Kvinne 2

2 Hvilket år er du født?

Skriv inn årstall med fire siffer: 1

3 Hva er din nåværende sivilstand?

Gift 1
 Samboende 2
 Skilt/separert 3
 Enke/enkemann 4
 Enslig 5

4 Har du barn?

Nei 1,
 Ja, med min nåværende partner 2,
 Ja, fra tidligere forhold ..... 3.

5 Vil du anbefale noen av barna å ta over bruket etter deg?

Ja 1
 Nei 2
 Vet ikke 3

6 Hvor mange barn bor i samme husstand som deg?

Antall under 18 år: 1
 Antall over 18 år: 2

7 Hva er din og din eventuelle samboer/ektefelles høyeste fullførte utdanning?

	7.A Deg selv	7.B Din ektefelle/samboer (Besvares kun av de som har ektefelle/samboer)
Grunnskole eller tilsvarende	☐ 1	☐ 1
Videregående skole (yrkes-/landbruksfag)	☐ 2	☐ 2
Videregående skole (allmennfag/gymnas)	☐ 3	☐ 3
Universitet/høyskole inntil 4 år	☐ 4	☐ 4
Universitet/høyskole over 4 år	☐ 5	☐ 5

8 Har du fullført landbruksfaglig utdanning på videregående skole, høyskole, universitet eller tilsvarende nivå?

Nei 1
 Ja, på videregående skole 2
 Ja, på universitet/høyskole 3

9 Har du vokst opp på et gårdsbruk eller på bygda for øvrig?

Ja, jeg har vokst opp på dette gårdsbruket 1
 Ja, jeg har vokst opp på et gårdsbruk 2
 Ja, jeg har vokst opp på bygda, men ikke på et gårdsbruk 3
 Nei, jeg har bodd på bygda bare i mindre deler av min oppvekst 4
 Nei, jeg har ikke vokst opp på bygda 5

10 Kryss av for hver av organisasjonene du er medlem av:

Norsk Bonde- og Småbrukarlag 01,
 Norges Bondelag 02,
 Norsk landbruksrådgivning 03,
 Norsk landbruksrådgivning HMS 04,
 Felleskjøpet 05,
 Nortura 06,
 Tine 07,
 Gartnerhallen 08,
 Norges Skogeierforbund 09,
 Privat skogeierforbund 10,
 Norsvin 11,
 GENO 12,
 Landkreditt 13,
 Bondens marked 14,
 TYR 15,
 Norsk Sau og Geit ..... 16.

NÅ KOMMER DET NOEN SPØRSMÅL SOM OMHANDLER DEG OG DITT GÅRDSBRUK

11 Hvor stor betydning har følgende forhold for at du er gårdbruker? (Sett ett kryss for hver linje)

	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning	
	1	2	3	4	
Landbruksinteresse	☐	☐	☐	☐	1
Ønske om å være selvstendig	☐	☐	☐	☐	2
Interesse for et liv på bygda	☐	☐	☐	☐	3
Føler det som en plikt å drive gården videre	☐	☐	☐	☐	4
Gårdsdriften gir gode inntektsmuligheter	☐	☐	☐	☐	5
Hadde ikke andre jobbmuligheter da jeg tok over gården	☐	☐	☐	☐	6
Har ikke andre jobbmuligheter i dag	☐	☐	☐	☐	7
Ektefelle/samboer har ønske om å drive gård	☐	☐	☐	☐	8
Bidra med noe positivt til samfunnet	☐	☐	☐	☐	9
Gårdsdriften gir en god ramme for egne barns oppvekstmiljø	☐	☐	☐	☐	10

12 Tenker du på deg selv først og fremst som gårdbruker, eller er din yrkesidentitet mest knyttet til et annet yrke?

Gårdbruker	☐ 1
Annet yrke	☐ 2
Vet ikke	☐ 3
Begge deler	☐ 4

13 Dersom du kunne velge fritt uten å ta økonomiske hensyn, hvilket av de følgende alternativene ville du foretrekke?

Gårdsdrift på heltid	☐ 1
Deltidsarbeid ved siden av gårdsdriften	☐ 2
Heltidsarbeid ved siden av gårdsdriften	☐ 3
Heltidsarbeid uten gårdsdrift	☐ 4
Vet ikke	☐ 5

14 Hvilket år overtok du hovedansvaret for driften av bruket?

Skriv inn årstall med fire siffer: .....

15 Hadde du eller din eventuelle ektefelle/samboer odelsrett til bruket?

Nei	☐ 1
Ja, jeg (var første odelsberettigede)	☐ 2
Ja, jeg (men var ikke første odelsberettigede)	☐ 3
Ja, min ektefelle/samboer (var første odelsberettigede)	☐ 4
Ja, min ektefelle/samboer (men var ikke første odelsberettigede)	☐ 5

16 Er det du, ektefelle/samboer eller begge som eier bruket, eller forpakter du/dere bruket?

Bruket eies av meg	☐ 1
Bruket eies av min ektefelle/samboer	☐ 2
Bruket eies av meg og min ektefelle/samboer i fellesskap	☐ 3
Jeg/vi forpakter/leier bruket	☐ 4
Jeg/vi driver bruket på vegne av eier i nærmeste familie	☐ 5
Annet	☐ 6

17 SKAL KUN BESVARES AV DE SOM HAR EKTEFELLE/SAMBOER: Hvor ofte deltar samboer/ektefelle i disse aktivitetene/beslutningene?

	Aldri	Sjelden	Av og til	Ofte	Alltid	
	1	2	3	4	5	
Daglige beslutninger og ledelse av gårdsarbeidet	☐	☐	☐	☐	☐	1
Praktisk arbeid i gårdsdrifta	☐	☐	☐	☐	☐	2
Løpende produksjonsplanlegging og rapportering	☐	☐	☐	☐	☐	3
Kontakt med veiledningsapparatet (landbruksfaglig rådgivning)	☐	☐	☐	☐	☐	4
Kontakt med regnskapskontor	☐	☐	☐	☐	☐	5
Langsiktig planlegging og investeringsbeslutninger	☐	☐	☐	☐	☐	6
Føring av regnskap	☐	☐	☐	☐	☐	7

18	SKAL KUN BESVARES AV DE SOM HAR EKTEFELLE/SAMBOER: Ta stilling til følgende påstander når det gjelder ektefelles/samboers involvering i gårdsdrifta?	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	
		1	2	3	4	5	
		☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Den er viktig for min trivsel som bonde	☐	☐	☐	☐	☐	1
	Den er viktig for å ta gode beslutninger om gårdsdrifta	☐	☐	☐	☐	☐	2
	Den er avgjørende for at jeg er bonde i dag	☐	☐	☐	☐	☐	3
	Samboer/ektefelle er tilstrekkelig involvert	☐	☐	☐	☐	☐	4
	Jeg og ektefelle/samboer er likeverdige partnere i gårdsdrifta	☐	☐	☐	☐	☐	5
	Ektefelle/samboers lønnsinntekt er med og finansierer gårdsdrifta/investeringer på gården	☐	☐	☐	☐	☐	6

19 Er gården en del av en melkesamdrift?

Ja 1

Nei, men har konkrete planer om melkesamdrift .. 2

Nei 3

20 Hvis du ikke inngår som del av en melkesamdrift: Hvor ofte samarbeider du med andre gårdbrukere om arbeidsoppgaver i tilknytning til gårdsdriften?

Ofte 1

Av og til 2

Aldri/så og si aldri 3

21 Hvordan vil du beskrive standarden på brukets driftsbygninger?

Meget god 1

God 2

Middels 3

Dårlig 4

Meget dårlig 5

22 Hvordan vil du beskrive standarden på brukets maskinpark?

Meget god 1

God 2

Middels 3

Dårlig 4

Meget dårlig 5

23 Driver du konvensjonell eller økologisk produksjon?

Konvensjonell 1

Økologisk (inkludert i Debio-ordningen) 2

Begge deler/under omlegging 3

24 Hvis du ikke driver økologisk i dag: Har du planer om å legge om driften helt eller delvis til økologisk produksjon i løpet av de neste fem årene?

Ja 1

Nei 2

Vet ikke 3

25	Hvordan vurderer du kompetansen du/dere har på gårdsbruket innenfor følgende områder?	Ikke relevant	Svært god	God	Tilstrekkelig	Dårlig	Svært dårlig	
		1	2	3	4	5	6	
		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Planteproduksjon	☐	☐	☐	☐	☐	☐	1
	Husdyrhold	☐	☐	☐	☐	☐	☐	2
	Driftstekniske fag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	3
	Økonomi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	4
	Administrasjon og ledelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
	Markedsforståelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6
	Data og IKT	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7
	Skogsdrift	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8

26 I hvilken grad mener du at du som næringsutøver får dekket dine behov for faglig oppdatering?

I stor grad 1

I noen grad 2

I liten grad 3

Ikke i det hele tatt 4

27 Har du betalt for rådgivning til gårdsdrifta i 2015? Her menes rådgivning utover det som er inkludert i eventuell medlemskontigent.

Nei (Gå til spørsmål 29) 1

1 - 4 999 kr 2

5 000 - 14 999 kr 3

15 000 kr eller mer 4

28 Hvordan vurderer du rådgivningen du har betalt for innenfor følgende områder?

	Ikke relevant	Svært god	God	Tilstrekkelig	Dårlig	Svært dårlig	
	1	2	3	4	5	6	
Planteproduksjon	☐	☐	☐	☐	☐	☐	1
Husdyrhold	☐	☐	☐	☐	☐	☐	2
Driftstekniske fag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	3
Økonomi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	4
Administrasjon og ledelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
Markedsforståelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6
Data og IKT	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7
Skogsdrift	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8

29 Hvor viktig er hver av de kildene som er nevnt nedenfor for deg når det gjelder å få ny kunnskap i gårdsdrifta?

	Svært viktig	Ganske viktig	Litt viktig	Ikke viktig	Bruker ikke denne kilden	
	1	2	3	4	5	
Andre bønder i nærheten av der du bor	☐	☐	☐	☐	☐	1
Andre bønder i andre deler av landet	☐	☐	☐	☐	☐	2
Fagtidsskrifter/-aviser	☐	☐	☐	☐	☐	3
Internett	☐	☐	☐	☐	☐	4
Rådgivere knyttet til landbruks-samvirke	☐	☐	☐	☐	☐	5
Rådgivere i Norsk Landbruksrådgivning	☐	☐	☐	☐	☐	6
Leverandører av teknisk utstyr/maskiner	☐	☐	☐	☐	☐	7
Andre kilder	☐	☐	☐	☐	☐	8

DE NESTE SPØRSMÅLENE OMHANDLER ØKONOMI OG INVESTERINGER.

30 Har det økonomiske resultatet fra gårdsdriften endret seg i positiv eller negativ retning de siste fem årene?

Endret seg i positiv retning 1

Ingen endring 2

Endret seg i negativ retning 3

Vet ikke 4

Bruket har vært i drift i mindre enn fem år 5

31 Tror du at det økonomiske resultatet fra gårdsdriften vil endre seg i positiv eller negativ retning de neste fem årene?

Endre seg i positiv retning 1

Ingen endring 2

Endre seg i negativ retning 3

Vet ikke 4

32 Har husstandens totale økonomiske situasjon endret seg i positiv eller negativ retning de siste fem årene?

Endret seg i positiv retning 1

Ingen endring 2

Endret seg i negativ retning 3

Vet ikke 4

33 Tror du at husstandens totale økonomiske situasjon vil endre seg i positiv eller negativ retning i løpet av de neste fem årene?

Endre seg i positiv retning 1

Ingen endring 2

Endre seg i negativ retning 3

Vet ikke 4

34 Har det i løpet av det siste året hendt at husstanden har hatt vansker med å klare de løpende utgifter til mat, transport, bolig og lignende?

Ja, ofte 1
 Ja, av og til 2
 Ja, en sjelden gang 3
 Nei, aldri 4

35 Hvor stor var husstandens samlede netto næringsinntekt fra jord- og skogbruket i 2015?

Ingen inntekt / negativ inntekt 1
 1-49 999 kroner 2
 50 000-99 999 kroner 3
 100 000-149 999 kroner 4
 150 000-199 999 kroner 5
 200 000-299 999 kroner 6
 300 000-399 999 kroner 7
 400 000-499 999 kroner 8
 Over 500 000 kroner 9

36 Hvor stor var husstandens samlede nettoinntekt i 2015? (Ta med alle inntekter fra arbeid på og utenfor gårdsbruket, også eventuelle trygde- og pensjonsinntekter)

Under 99 999 kroner 01
 100 000-199 999 kroner 02
 200 000-299 999 kroner 03
 300 000-399 999 kroner 04
 400 000-499 999 kroner 05
 500 000-599 999 kroner 06
 600 000-699 999 kroner 07
 700 000-799 999 kroner 08
 800 000-899 999 kroner 09
 900 000-999 999 kroner 10
 Over 1 000 000 kroner 11

37 Hvor stor andel av husstandens samlede nettoinntekt kom fra gårdsdriften i 2015?

0 prosent 1
 1 til 24 prosent 2
 25 til 49 prosent 3
 50 til 74 prosent 4
 75 til 99 prosent 5
 100 prosent 6

38 Hvordan vurderer du den samlede gjelden på gårdsbruket sett i forhold til omfanget av drifta på bruket i dag?

Alt for stor 1
 Stor 2
 Middels 3
 Liten 4
 Har ikke gjeld 5

39 Hvor mye er det investert i bygninger, maskiner og annet (f.eks. besetning, veier, hestebane) i løpet av de siste 5 årene?

	39.A Bygninger	39.B Maskiner	39.C Annet
Under 100 000 kr	☐ 1	☐ 1	☐ 1
100 000 - 249 999 kr	☐ 2	☐ 2	☐ 2
250 000 - 749 999 kr	☐ 3	☐ 3	☐ 3
750 000 - 999 999 kr	☐ 4	☐ 4	☐ 4
1 000 000 - 2 999 999 kr	☐ 5	☐ 5	☐ 5
3 000 000 - 4 999 999 kr	☐ 6	☐ 6	☐ 6
5 000 000 eller mer	☐ 7	☐ 7	☐ 7

40 Hvor sannsynlig er det at det blir foretatt større investeringer i gårdens driftsbygninger de neste fem årene?

Svært sannsynlig 1
 Ganske sannsynlig 2
 Lite sannsynlig 3
 Usannsynlig 4

41 Hvilket år ble driftsbygningen som er mest sentral i produksjonen på bruket bygget og når ble det eventuelt sist vesentlig ombygget/rehabiliteret?

Bygningsår på driftsbygning (skriv inn årstall med fire siffer): .....

Årstall eventuelt vesentlig ombygget/rehabiliteret (skriv inn årstall med fire siffer): .....

PÅ DE NESTE SIDENE VIL DU BLANT ANNET FÅ NOEN SPØRSMÅL DER VI ER INTERESSERT I UTSIKTENE OG PLANENE FOR GÅRDSBRUKET DE NESTE ÅRENE.

42 Regner du med at det vil skje opp- eller nedrustning i maskin- og redskapsparken som bruket disponerer i løpet av de neste fem årene?

- Det vil skje en betydelig opprustning 1
 Det vil skje en viss opprustning 2
 Maskin-/redskapsparken vil bli holdt omtrent på dagens nivå 3
 Det vil skje salg, utrangering eller nedsliting i et visst omfang 4
 Det vil skje salg, utrangering eller nedsliting i et betydelig omfang 5
 Vet ikke 6

43 Regner du med at det i løpet av de neste fem årene vil skje endringer i arealet dyrka mark som bruket disponerer? Ta også med leid jord, tilleggsjord og eventuelt kjøp av jord.

- Nei 1
 Usikkert, vanskelig å si 2
 Tar sikte på å redusere arealet dyrka mark 3
 Tar sikte på å øke arealet dyrka mark 4
 Annet 5

44 Planlegger du investeringer i grøftesystem/drenering i løpet av de neste fem årene?

- Ja, på eget areal 1
 Ja, på leid areal 2
 Nei 3

45 Hvor sannsynlig er det at det skjer endringer i brukets produksjonstype (oppstart/nedlegging av husdyr-/planteproduksjon) de neste fem årene?

- Svært sannsynlig 1
 Ganske sannsynlig 2
 Lite sannsynlig 3
 Usannsynlig 4

46 Hvilke endringer i valg av produksjoner på bruket vil mest sannsynlig skje? (Sett flere eller ingen kryss)

- Ny husdyrproduksjon vil bli startet 1,
 Eksisterende husdyrproduksjon vil bli nedlagt 2,
 Ny planteproduksjon vil bli startet 3,
 Eksisterende planteproduksjon vil bli nedlagt ..... 4.

47 Hva er den viktigste produksjonen på gårdsbruket? (Sett bare ett kryss)

- Melkeproduksjon 1
 Husdyrhold 2
 Kornproduksjon 3
 Annen planteproduksjon, inklusive frukt og grønnsaker 4
 Skog 5
 Annen produksjon 6

48 Her vil vi at du skal krysse av for om du driver eller ikke driver med hver av de produksjonene som er nevnt nedenfor. For de produksjoner som du driver med vil vi at du skal oppgi hvordan du ser for deg utviklingen i produksjonen framover.

48.A

Driver du med produksjonen?

48.B

Produksjonsutvikling framover

	48.A		48.B				
	Ja	Nei	Øke produksjonen	Fortsetter som før	Nedgang i produksjonen	Legger ned produksjonen	
	1	2	1	2	3	4	
Melk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	1
Storfekjøtt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	2
Sau	☐	☐	☐	☐	☐	☐	3
Svin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	4
Fjørfe	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
Pels	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6
Annen husdyrproduksjon	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7
Korn	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8
Grovfôr	☐	☐	☐	☐	☐	☐	9
Annen planteproduksjon	☐	☐	☐	☐	☐	☐	10
Skog	☐	☐	☐	☐	☐	☐	11
Annet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	12

49	Hvor sannsynlig er det at det vil skje en produksjonsøkning i planteproduksjonen i løpet av de neste fem årene som følger av.....				
		Svært sannsynlig	Ganske sannsynlig	Lite sannsynlig	Usannsynlig
		1	2	3	4
	...nydyrkning?	☐	☐	☐	☐
	...kjøp av dyrkajord?	☐	☐	☐	☐
	...økt leie av dyrkajord?	☐	☐	☐	☐
	...økte avlinger per dekar?	☐	☐	☐	☐

50	Hvor sannsynlig er det at det vil skje en produksjonsøkning i husdyrproduksjonen i løpet av de neste fem årene som følger av.....				
		Svært sannsynlig	Ganske sannsynlig	Lite sannsynlig	Usannsynlig
		1	2	3	4
	...økt antall dyr?	☐	☐	☐	☐
	...økt produksjon per dyr?	☐	☐	☐	☐
	...økt bruk av grovfôr?	☐	☐	☐	☐
	...økt bruk av kraftfôr?	☐	☐	☐	☐

51	Hvor enig eller uenig er du i hver av påstandene som er nevnt nedfor?							
		Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig		
		1	2	3	4	5		
	Økt produksjon er ikke aktuelt fordi det er usikkert om noen vil ta over bruket ...	☐	☐	☐	☐	☐		1
	Jeg vil ikke øke produksjonen fordi jeg ikke kan jobbe mer enn jeg gjør	☐	☐	☐	☐	☐		2
	Jeg vil ikke øke produksjonen fordi jeg mangler tilgang til finansiering/lån	☐	☐	☐	☐	☐		3
	Økt produksjon vil ikke være lønnsomt for mitt bruk	☐	☐	☐	☐	☐		4
	Jeg frykter reduksjon i tilskuddene hvis jeg øker produksjonen	☐	☐	☐	☐	☐		5
	Den innretningen som per i dag er på tilskuddene gjør at økt produksjon ikke er aktuelt for meg	☐	☐	☐	☐	☐		6
	Jeg mangler tilgang på areal for å kunne øke produksjonen	☐	☐	☐	☐	☐		7
	Jorda mi tåler ikke økte avlinger	☐	☐	☐	☐	☐		8
	Klimaet her tillater ikke økt produksjon	☐	☐	☐	☐	☐		9
	Jeg mangler de nødvendige maskiner og redskaper for å øke produksjonen	☐	☐	☐	☐	☐		10
	Jeg mangler den nødvendige kunnskapen for å øke produksjonen	☐	☐	☐	☐	☐		11

52	Hvilke av de følgende mulige utviklingstrekk vil være sannsynlige for deg/ditt gårdsbruk de neste fem årene? (Sett flere eller ingen kryss)
Produksjonsøkning	☐ 01,
Produksjonsnedgang	☐ 02,
Kostnadsreduksjoner	☐ 03,
Økt arbeidsinnsats på bruket	☐ 04,
Kulturlandskapstiltak	☐ 05,
(Videre-)utvikling av tilleggsnæring med utgangspunkt i gårdens ressurser	☐ 06,
Videreforedling og/eller salg av gårdsprodukter ...	☐ 07,
Jeg arbeider (mer) utenfor gården	☐ 08,
Ektefelle/samboer arbeider (mer) utenfor gården .	☐ 09,
Jeg blir pensjonist	☐ 10,
Legger ned gårdsdrifta, fortsatt bosatt på gården .	☐ 11,
Legger ned gårdsdrifta, flytter	☐ 12,
Gårdsbruket blir fritidseiendom	☐ 13.

53	Hvilket av følgende alternativer regner du med er mest sannsynlig for ditt gårdsbruk om tyve år?
Gårdsbruket vil være drevet av dagens brukere ..	☐ 1
Gårdsbruket vil være drevet av barn eller slekt av dagens brukere	☐ 2
Gårdsbruket vil være forpaktet bort til andre	☐ 3
Gårdsbruket vil være nedlagt som selvstendig enhet	☐ 4
Gårdsbruket vil være solgt utenfor familien, men drevet som selvstendig enhet	☐ 5
Gårdsbruket vil være fritidseiendom	☐ 6
Annet	☐ 7
Vet ikke	☐ 8

54 Tror du at noen i familien (slekta) kommer til å ta over gården etter deg?

- Ja, eldste sønn 1
 Ja, eldste datter 2
 Ja, yngre sønn 3
 Ja, yngre datter 4
 Ja, noen av barna, men vet ikke hvem 5
 Ja, noen andre i slekta 6
 Nei, tror det er ingen i slekta som vil overta 7
 Vet ikke 8

55 SKAL BARE BESVARES AV DE SOM IKKE TROR NOEN I FAMILIEN (SLEKTA) KOMMER TIL Å TA OVER GÅRDEN: Hva er den mest avgjørende faktoren for at ingen vil ta over? Ta utgangspunkt i den personen som har første odel til bruket. (Sett bare ett kryss)

- Vil ha bedre betalt arbeid 1
 Vil ha mer interessant arbeid 2
 Dårlig lønnsomhet i gårdsdriften 3
 Lite fritid 4
 Ubekvem arbeidstid 5
 Bor/ønsker å bo et annet sted 6
 Mangler interesse for landbruksarbeid 7
 Annet 8

NÅ FØLGER NOEN SPØRSMÅL OM DIN HVERDAG OG VIDERE ER VI INTERESSERT I DIN MENING OM ULIKE FORHOLD KNYTTET TIL DIN JOBB SOM BONDE.

56 Nedenfor følger noen påstander om ferie, fritid og sosial kontakt. Vi vil at du for hver av påstandene krysser av for om du er helt uenig, delvis uenig, både- og, delvis enig eller helt enig.

	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	
	1	2	3	4	5	
Jeg opplever at jeg har nok ferie- og fridager	☐	☐	☐	☐	☐	1
Mer fritid er viktigere enn økte inntekter	☐	☐	☐	☐	☐	2
Det er vanskelig å skaffe avløser når jeg skal ha fri	☐	☐	☐	☐	☐	3
Jeg skulle gjerne holdt bedre kontakt med familie og venner .	☐	☐	☐	☐	☐	4
Jeg skulle gjerne hatt flere fortrolige venner	☐	☐	☐	☐	☐	5
Jeg føler meg ofte ensom som gårdbruker	☐	☐	☐	☐	☐	6

57 Hvor tilfreds er du med følgende forhold? Merk av på skalaen fra 1 (svært utilfreds) til 10 (svært tilfreds)

	1: Svært utilfreds	2	3	4	5	6	7	8	9	10: Svært tilfreds	
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	
Inntekt fra gårdsdrifta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	1
Arbeidsforhold, arbeidsmiljø	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	2
Økonomien i din husholdning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	3
Det landbruksfaglige miljøet der du bor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	4
Din egen helse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
Ditt sosiale nettverk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6
Ferie og fritid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7
Tjeneste-/servicetilbud i lokalsamfunnet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8
Boforholdene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	9
Dyreholdet (for de med husdyr)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	10
Arbeidssikkerheten på gården	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	11

58 Har du i løpet av de siste 6 månedene		Veldig ofte	Ofte	Av og til	Sjelden	Aldri	
		1	2	3	4	5	
...vært bekymret for økonomien på bruket?		☐	☐	☐	☐	☐	1
...vært bekymret for norsk landbruks framtid?		☐	☐	☐	☐	☐	2
...vært bekymret for at gårdbrukere i nærmiljøet legger ned driften?		☐	☐	☐	☐	☐	3
...vært bekymret for at du ikke får gjort alt som bør gjøres på gården?		☐	☐	☐	☐	☐	4
...vært bekymret for at du ikke klarer å balansere godt nok mellom familieliv og pliktene på gården?		☐	☐	☐	☐	☐	5
...hatt lyst til å slutte som bonde?		☐	☐	☐	☐	☐	6

59 Hvordan er helsa di nå?		
Dårlig	☐	1
Ikke helt god	☐	2
God	☐	3
Svært god	☐	4

60 I hvor stor grad har du vært plaget med noe av det som er nevnt nedenfor i løpet av de siste 14 dagene?		Ikke plaget	Litt plaget	Ganske plaget	Veldig plaget	
		1	2	3	4	
Vært stadig redd og engstelig		☐	☐	☐	☐	1
Følt deg anspent og urolig		☐	☐	☐	☐	2
Følt håpløshet når du tenker på framtiden		☐	☐	☐	☐	3
Følt deg nedfor og trist		☐	☐	☐	☐	4
Bekymret deg mye om forskjellige ting		☐	☐	☐	☐	5

61 Hvordan føler du at gårdbrukeryrket jevnt over blir verdsatt av ulike grupper? Merk av på skalaen fra 1 (svært lavt verdsatt) til 5 (svært høyt verdsatt). (Sett ett kryss for hver linje)		1: Svært lavt verdsatt	2	3	4	5: Svært høyt verdsatt	
		1	2	3	4	5	
I lokalsamfunnet		☐	☐	☐	☐	☐	1
I storsamfunnet		☐	☐	☐	☐	☐	2
Av media		☐	☐	☐	☐	☐	3
Av rikspolitikere		☐	☐	☐	☐	☐	4
Av forbrukerne		☐	☐	☐	☐	☐	5
Av landbruksforvaltningen		☐	☐	☐	☐	☐	6

62 Vi har også noen generelle utsagn om livet i bygd og by som vi vil at du skal angi i hvilken grad du er enig eller uenig i.		Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	
		1	2	3	4	5	
Det er trygt og godt å bo på bygda		☐	☐	☐	☐	☐	1
Det er for mye støy og uro i byene		☐	☐	☐	☐	☐	2
Jeg bruker ofte kulturtilbudene som finnes i byene		☐	☐	☐	☐	☐	3
Jeg foretrekker å feriere ute i naturen fremfor byferier		☐	☐	☐	☐	☐	4
Folk som bor på bygda har et bedre liv enn de som bor i byene		☐	☐	☐	☐	☐	5
Byfolk er mer tolerante enn bygdefolk		☐	☐	☐	☐	☐	6
Det er enklere å skape sitt eget liv i byen		☐	☐	☐	☐	☐	7
Byfolk har et fremmed forhold til naturen		☐	☐	☐	☐	☐	8

63 Har du i løpet av de siste 10 år mottatt støtte fra noen av de følgende tilskuddsordninger?

- BU-midler til tradisjonelt landbruk 1,
BU-midler til tilleggsnæring landbruk 2,
Regionale miljøprogram (RMP) eller miljøtiltak i landbruket (SMIL) 3,
Nærings- og miljøtiltak i skogbruket 4,
Kommunale næringsfond ..... 5.

64 Vi skal nå fortsette med noen påstander om landbrukspolitikken. Hvor enig eller uenig er du i hver av påstandene under?

	Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	
	1	2	3	4	5	
På grunn av landbrukspolitikken som føres, vil mange kvie seg for å ta over gårdsbruk i årene fremover	☐	☐	☐	☐	☐	1
Det er for mange offentlige reguleringer i landbruket	☐	☐	☐	☐	☐	2
Alt i alt synes jeg at jeg får god hjelp fra landbruksforvaltningen	☐	☐	☐	☐	☐	3
Odelsloven bør opprettholdes	☐	☐	☐	☐	☐	4
Boplikten bør opprettholdes	☐	☐	☐	☐	☐	5
Driveplikten bør opprettholdes	☐	☐	☐	☐	☐	6
Det er for lite markedstilpasning i norsk landbruksproduksjon	☐	☐	☐	☐	☐	7
Myndighetene bør oppfordre flere jenter til å ta over gårdsbruk	☐	☐	☐	☐	☐	8
Slik som det er i dag, er det enklere for gutter enn jenter å ta over og drive et gårdsbruk	☐	☐	☐	☐	☐	9
Graden av selvforsyning basert på norske ressurser bør økes	☐	☐	☐	☐	☐	10
Det bør fortsatt være et krav om at avlinga brukes til matproduksjon for å få kulturlandskapstilskudd	☐	☐	☐	☐	☐	11
Pelsdyroppdrett bør forbys i Norge	☐	☐	☐	☐	☐	12
Offentlig prisregulering av landbrukseiendommer bør opprettholdes	☐	☐	☐	☐	☐	13
Det bør være begrensninger i selskapers muligheter til å kjøpe landbrukseiendommer	☐	☐	☐	☐	☐	14
Det bør være opp til den enkelte eier av landbrukseiendommer om eiendommen skal deles opp	☐	☐	☐	☐	☐	15

65 Vi ønsker at du tar stilling til følgende påstander:		Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	
		1	2	3	4	5	
Jeg vil trolig bruke arbeidsinnvandrere på gårdsbruket i årene som kommer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	1
Det er akseptabelt at arbeidsinnvandrere har lavere lønn enn innleid norsk arbeidskraft i landbruket	☐	☐	☐	☐	☐	☐	2
Arbeidsinnvandrere er vanligvis fullgod arbeidskraft	☐	☐	☐	☐	☐	☐	3
Jeg er skeptisk til økt arbeidsinnvandring i landbruket	☐	☐	☐	☐	☐	☐	4
Jordbruksstøtten må i større grad frikoples fra produksjonen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
Det er på tide å fjerne produksjonsbegrensninger i norsk landbruk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6
Økologisk drift er mer klimavennlig enn konvensjonell drift	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7
Det er viktigere å få ned utslippene av klimagasser i andre sektorer enn i landbruket	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8
Teknologisk utvikling vil gjøre landbruket i stand til å håndtere utfordringer knyttet til klimaendringer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	9
Økt bruk av importert kraftfôr er nødvendig for å øke produksjonen i norsk landbruk.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	10
Selvforsyningsgraden i landbruket må opprettholdes uten å øke bruken av importert kraftfôr.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	11
Grunneiere bør ha full råderett over utmarksressursene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	12
Landbrukets kulturlandskap nær tettbygde strøk er en egnet arena for friluftsliv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	13
Det er et problem at jordbruksarealet som jeg driver er spredt (oppstykket) på for mange skifter og/eller eiendommer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	14
Jeg ville være interessert i å delta hvis det ble satt i gang et lokalt prosjekt med sikte på å redusere omfanget av oppstykket driftsareal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	15
66 Vi har også noen påstander om økologisk landbruk:		Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	
		1	2	3	4	5	
Dyrene på økologiske gårder har det bedre enn dyr på konvensjonelle gårder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	1
Mat som er produsert økologisk, er ikke i vesentlig grad bedre for helsa enn konvensjonelt produsert norsk mat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	2
Å produsere maten økologisk er bedre for miljøet enn konvensjonelle produksjonsmetoder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	3
Det konvensjonelle landbruket i Norge er økologisk nok	☐	☐	☐	☐	☐	☐	4
67 Vi fortsetter nå med noen påstander om landbrukssamvirket:		Helt uenig	Delvis uenig	Både og	Delvis enig	Helt enig	
		1	2	3	4	5	
Bøndene kan best fremme sine interesser ved å stå sammen i samvirkeorganisasjoner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	1
Jeg er villig til å få en lavere produktpris hvis det bidrar til å opprettholde landbruksproduksjon i hele landet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	2
Medlemsdemokratiet hindrer samvirkeorganisasjonene i å være effektive markedsaktører	☐	☐	☐	☐	☐	☐	3
Samvirkeprinsippene blir ikke ivaretatt dersom selskapene blir for store ...	☐	☐	☐	☐	☐	☐	4
Samvirket trenger konkurranse fra flere private aktører	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
Med dagens utvikling blir samvirkeorganisasjonene avleggs	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6
Ledelsen i samvirkeorganisasjonene gjør en god jobb på vegne av medlemmene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7

68 Mener du følgende faktorer vil ha en negativ eller positiv virkning for norsk landbruk?

	Svært negativ 1	Noe negativ 2	Ingen betydning 3	Noe positiv 4	Svært positiv 5	Vet ikke 6	
Bruk av genteknologi i norsk matproduksjon	☐	☐	☐	☐	☐	☐	1
Færre og større produksjonsenheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	2
Strengere krav til dyrevelferd	☐	☐	☐	☐	☐	☐	3
Strengere miljøkrav	☐	☐	☐	☐	☐	☐	4
Miljø- og matskandaler i andre land	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
Større omlegging til økologisk jordbruk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6
Mindre bruk av landbrukssubsidier	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7
Mer nisjeproduksjon	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8
Mer bruk av lokale merkeordninger	☐	☐	☐	☐	☐	☐	9
Mer bruk av importert kraftfôr	☐	☐	☐	☐	☐	☐	10

69 Mener du at det norske landbruket bør prioritere følgende oppgaver svakere, som i dag eller sterkere?

	Prioritere betydelig svakere 1	Prioritere noe svakere 2	Prioritere som i dag 3	Prioritere noe sterkere 4	Prioritere betydelig sterkere 5	
Sikre økt verdiskapning	☐	☐	☐	☐	☐	1
Sikre bærekraftig landbruk	☐	☐	☐	☐	☐	2
Sikre matproduksjon over hele landet	☐	☐	☐	☐	☐	3
Sikre en kostnadseffektiv matproduksjon	☐	☐	☐	☐	☐	4
Sikre matvareberedskap	☐	☐	☐	☐	☐	5
Sikre bosetting i distriktene	☐	☐	☐	☐	☐	6
Forvalte kulturarv	☐	☐	☐	☐	☐	7
Forvalte kulturlandskap/biologisk mangfold	☐	☐	☐	☐	☐	8
Sikre forbrukerne trygge matvarer	☐	☐	☐	☐	☐	9
Sikre forbrukerne norske matvarer	☐	☐	☐	☐	☐	10
Sikre forbrukerne billige matvarer	☐	☐	☐	☐	☐	11
Sikre bønders eiendomsrettigheter	☐	☐	☐	☐	☐	12
Sikre bønders bruksrettigheter	☐	☐	☐	☐	☐	13

70 Hvordan tror du følgende faktorer vil påvirke ditt bruk de neste ti årene?

	Svært negativt 1	Noe negativt 2	Ingen betydning 3	Noe positivt 4	Svært positivt 5	Vet ikke 6	
Klimaendringer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	1
Økte matvarepriser internasjonalt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	2
Økt etterspørsel etter biodrivstoff	☐	☐	☐	☐	☐	☐	3
Dyre-/plantesykdommer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	4
Rovdyr	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
Krav til reduserte CO2 utslipp	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6
Økt energipris	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7
Økt konkurranse om areal på innmark	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8
Økt konkurranse om areal i utmark	☐	☐	☐	☐	☐	☐	9

71 I hvilken grad tror du følgende forhold vil påvirke din produksjon de neste 5 årene?		I stor grad	I noen grad	I liten grad	Ikke i det hele tatt	Vet ikke/ingen mening	
		1	2	3	4	5	
Flomskade	☐	☐	☐	☐	☐	☐	1
Tørke eller vannmangel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	2
Lengre vekstsesong	☐	☐	☐	☐	☐	☐	3
Erosjon eller utgravning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	4
Kjøreskader grunnet for mye nedbør/våt åker eller eng	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
For mye nedbør på feil tid av året	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6
72 Hvor opptatt er du av klimadebatten?							
	Svært opptatt						☐ 1
	Ganske opptatt						☐ 2
	Verken eller						☐ 3
	Ganske lite opptatt						☐ 4
	Svært lite opptatt						☐ 5
73 Dersom en ved hjelp av genteknologi kan få en mer miljøvennlig landbruksproduksjon, hvordan ville du forholdt deg til å ta denne teknologien i bruk?							
	Svært positiv						☐ 1
	Noe positiv						☐ 2
	Noe negativ						☐ 3
	Svært negativ						☐ 4
	Vet ikke						☐ 5
74 Har du hatt sau på beite i løpet av 2015?							
	Ja						☐ 1
	Nei (Gå til spørsmål 77)						☐ 2
75 Hvor stor betydning har følgende problemer knytta til beitebruk for din produksjon?		Svært stor betydning	Stor betydning	Noe betydning	Liten betydning	Ingen betydning	
		1	2	3	4	5	
Tap av husdyr pga rovdyr og/eller ørn	☐	☐	☐	☐	☐	☐	1
Tap av husdyr av andre grunner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	2
Beitenekt fra mattilsynet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	3
Begrensa tilgang på innmarksareal/vinterfôr	☐	☐	☐	☐	☐	☐	4
Begrensa tilgang til utmarksbeite	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
Brukskonflikter knytta til hytter og turisme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	6
Brukskonflikter knytta til reindrift	☐	☐	☐	☐	☐	☐	7
Konflikter med naboer/andre bønder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	8
Dårlige/manglende gjerder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	9
Andre problemer	☐	☐	☐	☐	☐	☐	10
76 Hvordan ser du for deg at det vil drives beitebruk på ditt bruk om fem år?							
	Vil ikke ha beitedyr om 5 år						☐ 1
	Redusere omfanget						☐ 2
	Omfang som i dag						☐ 3
	Øke omfanget						☐ 4
	Vet ikke						☐ 5

DE NESTE SPØRSMÅLENE OMHANDLER ANNEN NÆRINGSVIRKSOMHET PÅ BRUKET.

77 Driver du eller din ektefelle/samboer med annen næringsvirksomhet med utgangspunkt i brukets ressurser og når startet dere opp virksomheten?

	77.A				77.B	
	Fyll ut for hver rekke				Årstall startet opp	
	Nei	Ja, jeg	Ja, ektefelle /samboer	Ja, begge i fellesskap		
	1	2	3	4		
Leiekjøring, slått, brøyting, strøing o.l.	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	1
Vedproduksjon, biobrensel o.l.	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	2
Gårdssag	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	3
Utleie av lokaler, lagerhold o.l.	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	4
Bygningsarbeid	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	5
Husdyravløsning	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	6
Fiskeri, havbruk og/eller oppdrett	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	7
Gårdsmat (foredling/salg)	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	8
Utleie av jakt og/eller fiskerettigheter	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	9
Overnatting på eller ved gården	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	10
Servering på eller ved gården	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	11
Opplevelsestilbud, guiding o.l. (reiseliv) ...	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	12
Organisert bygdeservice	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	13
Helse og omsorg, avlastning	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	14
Barnehage/skolerelaterte tjenester	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	15
Rådgivning, regnskap, konsulenttjenester	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	16
Kurs, seminar, konferanse	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	17
Kunst og kultur	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	18
Småkraftverk	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	19
Salg av hytter eller tomter	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	20
Drift av hyttefelt	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	21
Annet	☐	☐	☐	☐	_ _ _ _	22

78 Hvor stor var netto næringsinntekt fra denne virksomheten i 2015?

Skriv inn netto næringsinntekt i 2015: .....

_ _ _ _
----

85 Hadde du i løpet av 2015 arbeidshjelp av arbeidsinnvandrere på gårdsbruket?

Nei (Gå til spørsmål 88) 1
Ja 2

86 Hvor mange arbeidsinnvandrere hadde du hjelp av i løpet av 2015?

Skriv inn antall: .....

87 Hvor lenge oppholdt arbeidsinnvandrerne seg på gården – i gjennomsnitt?

Skriv inn antall måneder: .....

88 Hvor stort produktivt jordbruksareal eies av bruket?

0 – 9 daa 1
10 – 19 daa 2
20 – 49 daa 3
50 – 99 daa 4
100 – 249 daa 5
250 – 499 daa 6
500 – 999 daa 7
Over 1000 daa 8

89 Hvor stort produktivt jordbruksareal drives av bruket?

0 – 9 daa 1
10 – 19 daa 2
20 – 49 daa 3
50 – 99 daa 4
100 – 249 daa 5
250 – 500 daa 6
500 – 999 daa 7
Over 1000 daa 8

90 Hvor mange bruk leier du jordbruksareal fra?

Skriv inn antall: .....

91 Hvor lang kjørevei er det fra tunet på hovedbruket/driftssentret til det jordstykket som ligger lengst unna? Vi vil at du skal oppgi avstand i kilometer både for eid og leid jordstykke. Vi tenker her kun på jord som er i drift.

Antall kilometer for eid jord: .....

Antall kilometer for leid jod: .....

92 Hvor stort produktivt skogsareal eies av bruket?

0 – 99 daa 1
100 – 499 daa 2
500 – 999 daa 3
1000 – 4999 daa 4
5000 – 9999 daa 5
Over 10 000 daa 6

93 Hvis du har melkekvote for kumelk, hvor stor er denne?

Skriv inn antall liter .....

94 Har du planer om å kjøpe eller selge melkekvote i løpet av de neste to årene?

Planlegger å kjøpe ny melkekvote 1
Planlegger å selge melkekvote 2
Ingen planer om kjøp eller salg 3

95 Har du melkerobot?

Ja 1
Nei, men vurderer å anskaffe meg 2
Nei 3

96 Dersom det var stortingsvalg i morgen, hvilket parti ville du stemme på?

Arbeiderpartiet 01
Fremskrittspartiet 02
Høyre 03
Kristelig Folkeparti 04
Rødt 05
Senterpartiet 06
Sosialistisk Venstreparti 07
Venstre 08
Miljøpartiet de grønne 09
Annet parti 10
Vil ikke stemme 11
Har ikke stemmerett 12
Vet ikke 13

97 Er du for eller mot.....

	For	Mot	Vet ikke
	1	2	3
Norsk medlemskap i EU?	☐	☐	☐
Norsk deltakelse i EØS?	☐	☐	☐

TUSEN TAKK FOR AT DU TOK DEG TID TIL Å FYLLE UT SKJEMAET! Bruk den ferdigfrankerte konvolutten til å returnere skjemaet så fort om mulig. Skulle du ha kommentarer til noe ved selve undersøkelsen eller tema som her ble tatt opp, så legg gjerne ved disse på et eget ark.